

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เพื่อการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง การทำอิฐบล็อกตัวหนอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง การทำอิฐบล็อกตัวหนอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ตลอดจนพื้นฐานความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรที่ประกอบไปด้วย

1. การพัฒนาหลักสูตร

- 1.1 ความหมายของหลักสูตร
- 1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร
- 1.3 ความสำคัญของหลักสูตร
- 1.4 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร
- 1.5 หลักการพัฒนาหลักสูตร
- 1.6 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร
- 1.7 การประเมินผลหลักสูตร
- 1.8 ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

2. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

- 2.1 หลักการ
- 2.2 เป้าหมาย
- 2.3 แนวการจัดกิจกรรม
- 2.4 ขอบข่ายการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2.5 โครงสร้างการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2.6 การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3. อิฐบล็อก

- 3.1 ความเป็นมาของอิฐบล็อก
- 3.2 ชนิดของอิฐบล็อก
- 3.3 ลักษณะของอิฐบล็อก
- 3.4 วัสดุ – อุปกรณ์ส่วนผสมการทำอิฐบล็อกตัวหนอน
- 3.5 วิธีการทำอิฐบล็อกตัวหนอน
- 3.6 การนำอิฐบล็อกตัวหนอนไปใช้

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.3 คุณลักษณะของแบบทดสอบ
 - 4.4 หลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.4.1 การสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.4.2 หลักเกณฑ์และแนวคิดทั่วไปในการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.5 องค์ประกอบที่มีต่อผลในการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
 - 5.1 ความหมายของทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
 - 5.2 คุณลักษณะด้านทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
 - 5.3 กระบวนการวัดทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
 - 5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลทางด้านทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
 - 5.5 หลักการในการสร้างเครื่องมือวัดผลด้านทักษะปฏิบัติกิจกรรม
6. ความพึงพอใจ
 - 6.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 6.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
 - 6.3 ลักษณะของความพึงพอใจ
 - 6.4 การวัดความพึงพอใจ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การพัฒนาหลักสูตร

1. ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาได้กำหนดความหมายของหลักสูตรไว้มากมายทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ตามความคิดเห็นของแต่ละคน ดังนี้

สัจ จุฑานันท์ (2532, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้หลายลักษณะดังนี้

1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชาซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาสาระที่จัดเรียงลำดับความยากง่ายหรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว

2. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทางการเรียนซึ่งได้วางแผนไว้เป็นการล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ

3. หลักสูตรเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นให้เป็นประสบการณ์ทางการศึกษาแก่นักเรียน
ในโรงเรียน

4. หลักสูตรประกอบด้วย ประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียนซึ่งเขาได้ทำได้รับรู้ และ
ได้ตอบสนองต่อการแนะแนวทางโรงเรียน

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542, หน้า 48) กล่าวว่าหลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์
ที่จัดให้กับผู้เรียนโดยวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และทักษะต่าง ๆ อันเป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไป
ในการรับรู้ของผู้เรียน

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542, หน้า 64) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าหลักสูตร คือ
มวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาเพื่อให้เกิดความรู้ ความสามารถ
ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน
2. หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน
3. หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอน
4. หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่สังคมคาดหวัง หรือมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับ

กรมวิชาการ (2544, หน้า 27-28) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร สรุปได้ว่า การเรียนรู้
ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำ
สาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือราย
ภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนและกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากมาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

สำลี รักสุทธี (2544, หน้า 10) กล่าวว่า หลักสูตร คือมวลประสบการณ์หรือกิจกรรมที่
จัดให้กับผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนอันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด เจตคติ และการปฏิบัติตนในทิศทางที่พึงประสงค์

ถวัลย์ มาศจรัส (2545, หน้า 52) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร
หมายถึงมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของ
ท้องถิ่นนั้นๆ และหลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ
โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 9-14) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตรไว้
ดังนี้

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นรายวิชาและเนื้อหาสาระที่จัดให้กับผู้เรียน
2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตร
3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะให้แก่ผู้เรียน

4. หลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน

5. หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์

6. หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทาง

7. หลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

ทาบ (Taba, 1962, p.20) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า แผนการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายของการเรียนรู้ และจุดประสงค์ของการเรียนเฉพาะเจาะจงเป้าหมายและจุดประสงค์เหล่านี้เป็นเครื่องชี้แนวทางการเลือก และจัดเนื้อหาบทซึ่งถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งประเมินผลด้วย

กู๊ด (Good, 1973, p.157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษาสำเร็จได้รับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลักสูตรศิลปะ เป็นต้น

2. คำโครงทั่วไปของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่ต้องสอนซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้มีความรู้ขั้นหรือได้รับประกาศนียบัตร เพื่อให้สามารถได้เรียนต่อในทางวิชาชีพ ต่อไป

3. กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ภายในการแนะนำของโรงเรียน

คราวน์, และคราวน์ (Crow, & Crow, 1980, p.250) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านร่างกาย สังคม ปัญญา และจิตใจ

จากที่นักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของหลักสูตรไว้สามารถสรุปได้ว่า ความหมายของหลักสูตรคือ มวลประสบการณ์หรือกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนตามความต้องการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

2. องค์ประกอบของหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร ควรพิจารณาถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องและมีความสัมพันธ์กันซึ่ง อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 7) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบดังนี้ 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การประเมินผล

สังัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 244) ได้เสนอว่าควรแบ่งหลักสูตรออกเป็น 7 ส่วนประกอบ คือ 1) เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ 4) การเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน 5) การเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิชาในชุมชน 6) การประเมินผล และ 7) การเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้เรียน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 17) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย 4 ส่วน คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้และการวัดประเมินผล

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 4) กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้ 1) หลักการ 2) วิสัยทัศน์ 3) จุดหมาย 4) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6) มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 7) โครงสร้าง 8) คำอธิบายรายวิชา 9) ขอบข่ายเนื้อหา 10) เวลาเรียน 11) แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 12) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 13) การวัดและประเมินผล

ปราโมทย์ จันทร์เรือง (2552, หน้า 15-18) ได้สรุปว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ที่สำคัญ คือ 1) หลักการ 2) จุดหมาย 3) โครงสร้าง 4) คำอธิบายรายวิชา 5) ขอบข่ายเนื้อหา 6) เวลาเรียน 7) กิจกรรมการเรียนการสอน 8) สื่อการเรียนการสอน 9) การวัดและประเมินผล

ทาบา (Taba, 1962, p.14) ได้สรุปว่า หลักสูตรควรประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้คือ 1) จุดมุ่งหมายกับวัตถุประสงค์ 2) เนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ 3) รูปแบบการเรียนการสอน 4) การประเมินผลการเรียนรู้

จากการพิจารณาถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ตามที่นักศึกษได้กำหนดไว้พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ประกอบด้วย

1. หลักการของหลักสูตร
2. จุดหมาย
3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. โครงสร้าง
6. คำอธิบายรายวิชา
7. ตัวชี้วัด
8. ขอบข่ายเนื้อหา
9. เวลาเรียน
10. แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
11. สื่อและแหล่งเรียนรู้
12. การวัดและประเมินผล
13. แผนการจัดการเรียนรู้

3. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาระดับใดหรือประเภทใดจะขาดหลักสูตรไม่ได้ เพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดแนวทางทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการกำหนดอนาคตทางการศึกษาของสังคม

นั้น ๆ การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่จะทำให้หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมี นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ไม่แตกต่างกันเลย ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างมาพอสังเขปดังนี้

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 7-8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษา คือ การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อให้แน่ใจว่า เยาวชน แต่ละวัยและแต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน กล่าวคือ มีแนวทางที่กำหนดไว้ว่า ควรเรียนรู้วิชาอะไร เนื้อหาสาระมากน้อยแค่ไหน ควรได้รับการฝึกอบรม ให้มีทักษะด้านใด และควรมีพัฒนาการในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างไร เมื่อ พิจารณาข้อความที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่จะให้ความมั่นใจได้ เยาวชนรวมทั้งผู้เรียนทั้งหมดจะได้รับการศึกษาตามที่มุ่งหวังไว้ ก็คือ หลักสูตรนั่นเอง โดยเฉพาะเมื่อมีหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียนแล้ว เป็นที่หวังได้ว่า ผู้เรียนแต่ละสาขา และแต่ละระดับการศึกษาจะได้รับการศึกษาในแนวเดียวกัน และถึงแม้ว่าใน การปฏิบัติผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์แตกต่างกันไปบ้าง แต่การเรียนการสอนย่อมจะมุ่งสู่ จุดหมายเดียวกัน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ หลักสูตร เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ว่า เด็กได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง จึงจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและสังคม หลักสูตรเป็นแนวทางที่จะ สร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมใน อนาคตว่าจะเป็นอย่างไรอีกด้วย

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2552, หน้า 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนวทางในการจัดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติ ตาม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมาย หรือมีมาตรฐานเดียวกัน หลักสูตร จึงเป็นเครื่องชี้แนวทางถึงความเจริญของประเทศ ประเทศใดที่มีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ย่อมนำไปสู่คุณภาพของคนในประเทศนั้น

จากความสำคัญของหลักสูตรที่กล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญ ของการศึกษาเป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา และเป็นเครื่องชี้แนะแนวทางให้ ผู้สอนสามารถนำไปปฏิบัติได้ เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดย องค์ประกอบของหลักสูตรต้องประกอบด้วย หลักการ จุดหมายสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่าย เนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและ ประเมินผล

4. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

สัจจ อูทรานันท์ (2532, หน้า 30) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายอยู่ 2 ลักษณะคือ การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้น และการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐาน

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 18) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภท เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

กรมวิชาการ (2540, หน้า 31-32) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม การปรับปรุงหรือเพิ่มเติม รายละเอียดเนื้อหาวิชา การจัดทำรายละเอียดเนื้อหาวิชาขึ้นใหม่ และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

ทาบา (Hida Taba, 1962, p.454) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้นทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ หรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมดตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบทางด้านความคิด และความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐานหรือรูปแบบของหลักสูตร

กู๊ด (Carter V. Good, 1973, pp.157-158) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะคือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอนรวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นไป

เซย์เลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, p. 7) ให้คำจำกัดความของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตรอาจหมายถึงการสร้างเอกสารอื่นๆ สำหรับนักเรียนด้วย

ในการพัฒนาหลักสูตร เซย์เลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, pp. 8-9) ชี้ให้เห็นว่าการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรนั้น มีงานที่ต้องทำสำคัญๆ อยู่ 3 ประการคือ

1. การพิจารณาและการกำหนดเป้าหมายเบื้องต้นที่สำคัญของหลักสูตรที่จัดทำนั้นว่ามีเป้าหมายเพื่ออะไร ทั้งโดยส่วนรวมและส่วนย่อยของหลักสูตรนั้นๆ อย่างชัดเจน

2. การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและวัสดุประกอบการเรียนการสอน การเลือกสรรเนื้อหาสาระเพื่อการอ่าน การเขียน การทำแบบฝึกหัด และหัวข้อสำหรับ การอภิปราย ตลอดจนกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน

3. การกำหนดระบบจัดวัสดุอุปกรณ์และการจัดการเรียนการสอน ตลอดทั้ง การทดลองที่เป็นประโยชน์ เหมาะสมกับการเรียนการสอนแต่ละวิชา และแต่ละชั้นเรียน

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตร ที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ในลักษณะการเพิ่มรายละเอียดหรือปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับ สภาพความต้องการและปัญหาของผู้เรียน ชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดให้แก่ผู้เรียน โดยให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม

5. หลักการพัฒนาหลักสูตร

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2552, หน้า 85-86) กล่าวว่าจากความคิดเห็นของนักการศึกษาในเรื่องของความหมายของการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบระเบียบ ดังนั้นการจะพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล และสภาพของท้องถิ่น ควรมีหลักการในการพัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรเป็นงานที่ซับซ้อน จำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อมั่นได้โดยอาศัยวิธีการสำรวจ ศึกษา วิเคราะห์และวิจัย เพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับบุคคลและท้องถิ่น

2. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีการดำเนินงานเป็นระเบียบแบบแผน ต่อเนื่องกันไปเริ่มตั้งแต่การวางจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรนั้น จนถึงการประเมินผล การพัฒนาหลักสูตรในการดำเนินงานจะต้องคำนึงถึงจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงว่า การพัฒนาหลักสูตรจะเริ่มที่จุดใด จะเป็นการพัฒนาส่วนย่อยหรือการพัฒนาทั้งระบบ และจะดำเนินการอย่างไรในขั้นต่อไป สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดหลักสูตรครูผู้สอน หรือนักวิชาการทางด้านการศึกษาและบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องร่วมมือกันพิจารณาอย่างรอบคอบ และดำเนินการอย่างมีระเบียบแบบแผนทีละขั้นตอน

3. การพัฒนาหลักสูตรควรมีการประสานงานกันอย่างกว้างขวางระหว่าง นักพัฒนาหลักสูตรนักบริหาร นักวิชาการแต่ละสาขา ศิษยานุศิษย์ ครูผู้สอน และบุคคลในอาชีพต่าง ๆ

4. การพัฒนาหลักสูตรต้องจัดสภาพการทำงานให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยยึดหลักการทำงานแบบประชาธิปไตย

5. การพัฒนาหลักสูตรจะต้องรวมถึงผลงานต่างๆ ทางด้านหลักสูตรที่ได้สร้างขึ้นใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารหลักสูตร เนื้อหาวิชา การทำการทดสอบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ หรือการจัดการเรียนการสอน

6. การพัฒนาหลักสูตรมีผลกระทบถึงบุคคลหลายฝ่ายต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรม เพื่อให้ความรู้ เปลี่ยนความเชื่อ เจตคติและพฤติกรรมการทำงานแก่ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรก่อนเริ่มใช้หลักสูตร

7. การนำหลักสูตรที่พัฒนาไปทดลองก่อนนำไปใช้เป็นสิ่งจำเป็นที่พึงควรกระทำอย่างยิ่ง เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม และควรพัฒนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอตลอดเวลา เพราะหลักสูตรมีลักษณะเป็นพลวัตร (dynamics) ย่อมต้องมีการพัฒนาปรับปรุง แม้แต่ในขณะที่กำลังใช้หลักสูตร

8. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีผู้นำที่เชี่ยวชาญและมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดีและต้องคำนึงถึงระยะเวลา บุคลากร งบประมาณ และการจัดการที่เหมาะสม

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544, หน้า 89) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรจะเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์ต่างๆ ที่สำคัญ ดังนี้

1. เมื่อวิทยาการต่างๆ ของสังคมและของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไป
2. เมื่อนโยบาย ปรัชญา และแนวทางการพัฒนาการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป
3. เมื่อผู้ใช้หลักสูตรอันได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครอง เรียกร้อง

4. เมื่อข้อมูลพื้นฐานของสังคมและชุมชนเปลี่ยนแปลง

สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งที่นักการศึกษาครูอาจารย์จะต้องดำเนินการอยู่เสมอจนเป็นกิจนิสัย จะกระทำทุกครั้งเมื่อสังคมมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นจะทำให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนประสบการณ์ขึ้นมาใหม่และพร้อมที่จะนำประสบการณ์และความรู้ที่เกิดขึ้นมานั้น ไปพัฒนาตนและสังคมให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

6. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่ง หากต้องการให้กระบวนการพัฒนาหลักสูตร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่พัฒนาหลักสูตรจึงควรศึกษาขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยละเอียดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป การพัฒนาหลักสูตร จะประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ หลายขั้นตอน ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังต่อไปนี้

ธำรง บัวศรี (2532, หน้า 129) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรว่า การจัดทำหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรระดับชาตินั้น จะต้องจัดทำหลักสูตรต้นแบบเสียก่อน เพื่อนำไปทดลองและแก้ไขจนแน่ใจว่าสามารถจะนำไปใช้ได้โดยทั่วไป พร้อมทั้งเสนอแนะขั้นตอนในการจัดทำดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร
2. กำหนดจุดหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
4. การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา
5. การเลือกเนื้อหาวิชา
6. การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
7. การกำหนดประสบการณ์เรียนรู้
8. การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
9. การกำหนดการประเมินผลการเรียนรู้

ซึ่งสอดคล้องกับ สัต อุทรานันท์ (2532, หน้า 38) ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
4. การกำหนดมาตรการวัด และประเมินผล
5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร
7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535, หน้า 76-77) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ระบบร่างหลักสูตร มีด้วยกัน 4 ขั้นตอน ได้แก่
 - 1.1 สิ่งกำหนดหลักสูตรคือการเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
 - 1.2 รูปแบบหลักสูตรหลังจากศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แล้วก็เป็นการจัดตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบหลักสูตร เช่น หลักสูตรแบบรายวิชา หลักสูตรบูรณาการ
 - 1.3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เมื่อร่างหลักสูตรเสร็จแล้วก่อนจะนำไปใช้ ต้องมีการตรวจสอบคุณภาพ โดยอาจจะใช้การประชุมสัมมนาหรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการทดสอบใช้หลักสูตรนำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร
 - 1.4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้จะต้องอาศัยการจัดทำหลักสูตรที่ชัดเจนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

2. ระบบการใช้หลักสูตร มีด้วยกัน 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การขออนุมัติหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่ผ่านการปรับแก้แล้วเสนอหน่วยงานผู้บังคับบัญชาเพื่อให้ความเห็นชอบและสั่งการ

2.2 การวางแผนการใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนเตรียมการใช้หลักสูตรซึ่งจะต้องคำนึงถึงต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

2.2.2 การเตรียมงบประมาณ

2.2.3 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

2.2.4 วัสดุหลักสูตร

2.2.5 บริการสนับสนุนอาคารและสถานที่

2.2.6 ระบบบริการและสถาบันการศึกษา

2.2.7 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้สอน

2.3 ดำเนินการใช้หลักสูตรและการบริหารหลักสูตรขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดดังที่กล่าวว่า หลักสูตรแม้จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไรถ้าผู้สอนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรใหม่นั้นก็ไม่มี ความหมาย และไม่ได้ผลตามที่หลักสูตรคาดหวัง

3. ระบบการประเมินหลักสูตร เป็นระบบสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตร หรือกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้ กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนและกระบวนการดังนี้

3.1 วางแผนประเมินหลักสูตร เป็นการพิจารณาว่าหลักสูตรจะประเมินใน ส่วนใดบ้าง เช่น เอกสารหลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประเมิน การสอนของผู้สอน ประเมินการบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร ประเมินติดตามผลสำเร็จ การศึกษา เป็นต้น

3.2 การเก็บข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือและวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลจากแหล่งนั้น

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การจัดกระทำกับข้อมูลที่รวบรวมมาได้จัดเป็นหมวดหมู่วิเคราะห์ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับข้อมูล

3.4 การรายงานข้อมูล เป็นการนำเสนอข้อมูลผ่านการวิเคราะห์แล้ว โดยใช้ การตีความอธิบายสรุปข้อมูลนั้น เพื่อนำข้อค้นพบจากรายงานข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไข ในส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตรต่อไป

กรมวิชาการ (2540, หน้า11) กล่าวว่า การปรับปรุงหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษา สำรวจปัญหา สังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง

2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยหลักสูตร และสภาพการใช้หลักสูตร
3. ศึกษาแนวคิด รูปแบบในการพัฒนาหลักสูตร และกำหนดรูปแบบหลักสูตร
4. ยกร่างหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการตลอดจนหลักเกณฑ์

การใช้หลักสูตร

5. กำหนดจุดประสงค์ และรายละเอียดของกลุ่มวิชาและรายวิชา
6. กำหนดระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผล
7. จัดทำเอกสารประกอบการใช้หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
8. ทดลองและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ปรับปรุงแก้ไขจากผลการทดลอง
9. ประกาศใช้หลักสูตรทั่วประเทศ
10. ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p. 1) ได้เสนอแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. เราจะทราบได้อย่างไรว่า ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว

ทาบ (Taba, 1991, p. 12) ได้กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน

ดังนี้

1. สำรวจปัญหา ความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม (diagnosis of needs)
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา ที่สังคมต้องการ (formulation of objectives)
3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่ครูจะต้องนำมาสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม (selection of content)
4. จัดลำดับขั้นตอน แก้ไขปรับปรุงขยายเนื้อหาสาระที่คัดเลือกไว้ใน ขั้นที่ 3 (organization of content)
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะนำมาเสริมเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (selection of leaning experience)
6. จัดลำดับ ขั้นตอนและแก้ไขปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ (organization of leaning experience)
7. สำรวจ ปัญหา ความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม

จากแนวคิดข้างต้นขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร ในภาพรวมที่กล่าวมานี้ สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการจัดทำรายละเอียดของรายวิชาต่าง ๆ ในการปรับใหม่นั้น อาจกำหนดขั้นตอนโดยสรุปได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

จากแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมา สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องเป็นวัฏจักร (cycle) และต้องมีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ตลอดเวลา ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สังคม และท้องถิ่น

7. การประเมินผลหลักสูตร

7.1 ความหมายของการประเมินผลหลักสูตร

การประเมินผลเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่างๆ เพื่อทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นหลักสูตรที่ดี หรือมีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 220) กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรเป็นการเตรียมข้อสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจในระยะต่างๆ ของการพัฒนาหลักสูตร ข้อสนเทศ ดังกล่าวอาจจะเกี่ยวกับโปรแกรมที่สมบูรณ์ทั้งหมดหรือองค์ประกอบเดียว

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542, หน้า 30) การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล นำผลมาใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อหาข้อบกพร่อง หรือปัญหาและพิจารณาคุณค่าของหลักสูตร

กู๊ด (Carter V. Good, 1954, p. 209) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตร คือ การประเมินผลของกิจกรรมการเรียนรู้ภายในขอบข่ายของการสอนที่เน้นเฉพาะจุดประสงค์ของการตัดสินใจในความถูกต้องของจุดมุ่งหมาย ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจในการวางแผนการจัดโครงการต่อเนื่อง และการหมุนเวียนของกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่จะจัดให้มีขึ้น

เกย์ (Gay, 1991, p. 3) ได้ให้ความหมายว่าการประเมินผลเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบในขั้นของการตัดสินใจก่อนที่จะถึงจุดหมาย

จากความหมายของการประเมินผลหลักสูตรที่กล่าวข้างต้น การใช้กลยุทธ์และเครื่องมือในการประเมินที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อจะได้นำผลการเรียนรู้ไปปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

7.2 ระยะของการประเมินผลหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตรแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ตามระยะของจุดมุ่งหมายของการประเมิน โดย ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 193 -194) กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรควรมีการดำเนินเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้เนื่องจากข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดของหลักสูตรอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยและในระยะต่างกัน การประเมินผลหลักสูตรที่ดีควรจะมีการตรวจสอบเป็นระยะเพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

1. การประเมินผลก่อนนำหลักสูตรไปใช้ อาจมีการดำเนินการตรวจสอบทุกขั้นตอนของการจัดทำตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายไปจนถึงการกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียน เมื่อสร้างหลักสูตรฉบับร่างเสร็จแล้ว ก่อนนำหลักสูตรไปใช้จริง จึงควรมีการประเมินผลตรวจสอบ คุณภาพของหลักสูตรฉบับร่างและองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรทางด้านนี้ต้องอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านพัฒนาหลักสูตร ทางด้านเนื้อหา ทางด้านวิชาชีพครู ทางด้านการวัดผล

2. การประเมินผลในระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตรในขณะที่มีการดำเนินการใช้หลักสูตรที่จัดทำขึ้น ควรมีการประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด จะได้แก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม เช่น การประเมินผลกระบวนการใช้หลักสูตรด้านการบริหารจัดการจัดทำหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอน

3. การประเมินผลหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร หลังจากที่มีการใช้หลักสูตรมาแล้วระยะหนึ่งหรือครบกระบวนการเรียบร้อยแล้ว ควรจะประเมินผลหลักสูตรทั้งระบบ ซึ่งได้แก่ การประเมินผลองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของหลักสูตรทั้งหมด คือ เอกสารหลักสูตร วัสดุหลักสูตร บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับติดตาม การจัดกระบวนการเรียนการสอน เป็นต้น เพื่อสรุปผลว่า หลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นควรจะดำเนินใช้ต่อไปหรือควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นหรือควรจะยกเลิก

7.3 จุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535, หน้า 192) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรมี 2 ประการ คือ ประเมินเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร และประเมินผลเพื่อสรุปคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตรว่าดี หรือต้องปรับปรุงแก้ไข ควรใช้ต่อไปหรือควรยกเลิกทั้งหมด หรืออาจยกเลิกเพียงบางส่วน

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 219) กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรใดๆ ก็ตามจะมีจุดมุ่งหมายคล้ายคลึงกันอยู่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นนั้นสามารถสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่

2. เพื่อตัดสินใจว่า การวางเค้าโครงและรูปแบบของหลักสูตร ตลอดจนการบริหารงานและการสนองตามหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่

3. เพื่อวัดผลดูว่าผลผลิต คือผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร

จากจุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตร ก็เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน และสรุปว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ หรือต้องปรับปรุงแก้ไข

7.4 ขั้นตอนการประเมินผลหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตรนั้นควรมีการยึดรูปแบบของการประเมินผลที่แน่นอนและหลากหลายเพื่อให้การประเมินนั้นประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 197-202) กล่าวว่า ในการประเมินผลนั้นผู้ประเมินควรดำเนินตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลหลักสูตร ผู้ประเมินผลหลักสูตรต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนก่อนว่าจะประเมินในส่วนใด หรือเรื่องใด เช่น ต้องการประเมินผลเอกสารหลักสูตร ประเมินระบบการบริหาร ประเมินผลการสอนของครู ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เป็นต้น

2. การวางแผนออกแบบการประเมินผล การประเมินผลครั้งใดก็ตาม ถ้าไม่มีการวางแผนอย่างดี และรัดกุมแล้ว ผลที่ได้อาจไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นผู้ประเมินควรตัดสินใจ วางรูปแบบการประเมินผลได้ โดยสิ่งที่ผู้ประเมินต้องตัดสินใจ คือ 1) การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 2) การกำหนดแหล่งข้อมูล 3) การพัฒนาเครื่องมือและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผล 5) การกำหนดเวลา

3. ขึ้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ประเมินผลเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบขอบข่ายและระยะเวลาที่กำหนดไว้ในปฏิบัติงานประเมินผล ถ้าผู้ประเมินต้องอาศัยผู้อื่นเป็นผู้ช่วยหรือลูกมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ก็จำเป็นต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของผู้ที่จะมาช่วยด้วย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ประเมินผลควรกำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูลโดยอาจจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และพิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม

5. ขึ้นรายงานผลการประเมิน หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ประเมินจะต้องรายงานและเสนอผลการประเมินโดยพิจารณาตัดสินว่าจะให้ออกมาในรูปแบบใด เป็นความเรียงหรือในรูปกราฟ

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 163-166) ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ กำหนดจุดมุ่งหมาย การเลือกการจัดประสบการณ์ การเรียนการประเมินผลเพื่อตรวจสอบ

ว่าการเรียนรู้ในหลักสูตรนั้น บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และควรปรับปรุงแก้ไขในส่วนใดบ้าง

8. ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรที่ดีไว้ดังนี้

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 21-22) ได้ให้ความคิดเห็นว่าการที่จะพิจารณาว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นดีหรือไม่ อย่างไร ควรพิจารณาตามแนวกว้างๆ ทั้งในด้านกระบวนการจัดทำ หลักสูตร และการนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริงในโรงเรียน ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มาจากการวางแผนที่รัดกุม มีขั้นตอนในการดำเนินงานและอยู่บนรากฐานที่เชื่อถือได้

2. มีวิธีการกำหนดจุดมุ่งหมาย การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา การจัดกระบวนการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทฤษฎีการสร้างหลักสูตร

3. ต้องตรงตามความมุ่งหมายทางการศึกษาของชาติ เป็นเครื่องมือช่วยให้เป้าหมายทางการศึกษาของชาติบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. เป็นหลักสูตรที่ได้มาจากแนวคิดของบุคคลหลายฝ่าย ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งรวมทั้งผู้ปกครอง ประชาชนและแม้แต่ผู้เรียน

5. เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับพื้นฐานสำคัญๆ คือ ปรัชญา จิตวิทยา สังคม เศรษฐกิจและการปกครองตลอดจนวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์ของชาติ

6. เป็นหลักสูตรที่จัดลำดับเนื้อหาและประสบการณ์ไว้อย่างต่อเนื่อง ไม่ข้ามขั้น ไม่วกวนหรือขาดตอนจนผู้เรียน ได้รับประสบการณ์ไม่ต่อเนื่อง

7. หลักสูตรที่ดีจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก โดยให้เด็กมีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ

8. เป็นหลักสูตรที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง เนื้อหาและกิจกรรมต้องเหมาะสมกับพื้นฐานธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน

9. ต้องส่งเสริมความเจริญงอกงามในตัวผู้เรียนทุกด้านรวมทั้งส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนแก้ปัญหาเองได้

10. จะต้องบอกแนวทางการสอนสื่อการเรียนการสอน และแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม

11. มีความคล่องตัว ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ง่าย ท่องถิ่นต่างๆ สามารถนำไปดัดแปลงใช้ได้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตของผู้เรียน

12. เป็นหลักสูตรที่ครูเข้าใจหลักการ วัดจุดประสงค์ได้ง่าย นำไปปฏิบัติได้จริงและสะดวก

13. มีเนื้อหาสาระบริบูรณ์เพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ความรู้ ทักษะมูลฐานและส่งเสริมให้ถึงขั้นคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น

14. การบรรจุเนื้อหาประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้การสอนต้องเหมาะสม กับช่วงเวลาที่ให้การศึกษา

15. เนื้อหาที่กำหนดสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิต ประสบการณ์ใกล้ตัวเด็กสามารถให้เด็กนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

16. มีการติดตามผลและประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้น

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 54) ได้กล่าวว่าลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตร ควรควบคุมข้อมูลที่ได้มาจากนักเรียน สังคม กระบวนการเรียน และความรู้ที่ควรจะได้รับในระหว่างการศึกษาหรือไม่อย่างไร

2. จุดมุ่งหมายของโรงเรียนวางไว้ชัดเจน และเป็นที่เข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องหรือไม่ จุดมุ่งหมายมีความกว้างขวางมีความสมดุลและจะเป็นจริงได้หรือไม่ มีช่องว่างพอที่จะขยายตัดต่อเพิ่มเติม จุดมุ่งหมายตามที่ต้องการหรือไม่

3. กระบวนการเรียน ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการและมีอิสระที่จะพัฒนาตามความสามารถ ความสนใจ ตามแนวทางของตนเองได้หรือไม่

4. นักเรียนและครูมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนต่างๆ ในหลักสูตรหรือไม่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการเรียนนั้นๆ ตามวุฒิภาวะของเขาได้หรือไม่ นักเรียนเข้าใจในเหตุผล และสิ่งที่โรงเรียนคาดหวังจากเขาได้หรือไม่

5. มีคณะกรรมการหรือกลุ่มคนที่รับผิดชอบในการพิจารณาปัญหา หรือรวบรวมปัญหาจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีการประสานงานกับชุมชน ผู้เรียน มีการวางแผนการเรียนการสอน การวัดผลให้เกิดคุณค่าต่อผู้เรียนและชุมชนอย่างเป็นระบบและทั่วถึง

เซลเลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, pp.44-45) ได้พัฒนาแบบประเมินผลหลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีคุณภาพดีมากน้อยแค่ไหนอย่างไร ดังนี้

1. เนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตรครอบคลุมข้อมูลที่ได้มาจากนักเรียน สังคม กระบวนการเรียน และความรู้ที่ควรจะได้รับในระหว่างการศึกษาหรือไม่อย่างไร

2. จุดมุ่งหมายของโรงเรียนวางไว้อย่างชัดเจน และเป็นที่เข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องหรือไม่ จุดมุ่งหมายมีความกว้างขวาง มีความสมดุล และจะเป็นจริงได้หรือไม่ มีช่องว่างพอที่จะขยายตัดต่อ เพิ่มเติม จุดมุ่งหมายตามที่ต้องการหรือไม่

3. กระบวนการเรียน ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการและมีอิสระที่จะพัฒนาตามความสามารถ ความสนใจ ตามแนวทางของตนเองได้หรือไม่

4. นักเรียนและครูมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับแผนการเรียนต่างๆ ในหลักสูตรหรือไม่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการเรียนนั้นๆ ตามวุฒิภาวะของเขาหรือไม่ นักเรียนเข้าใจในเหตุผล และยอมรับสิ่งที่โรงเรียนคาดหวังจากเขาหรือไม่

5. มีคณะกรรมการหรือกลุ่มคนที่รับผิดชอบในการพิจารณาปัญหา หรือรวบรวมปัญหาจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีการประสานงานกับชุมชน ผู้เรียน มีการวางแผนการเรียนการสอน การวัดผลให้เกิดคุณค่าต่อผู้เรียนและชุมชนอย่างเป็นระบบและทั่วถึง

สรุปได้ว่า ลักษณะของหลักสูตรที่ดีนั้น ควรมีจุดมุ่งหมายที่ดี ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยีและความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1. หลักการ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. มีเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และครอบคลุมผู้เรียนทุกคน
2. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้านเต็มตามศักยภาพตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการ เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ
3. เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
4. เป็นกิจกรรมที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน องค์กร และหน่วยงานอื่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

2. เป้าหมาย

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการเรียนรู้ไปพัฒนาตนเองให้เกิดสมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี อันจะนำไปสู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่ รักชาติ ศาสน์กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ

3. แนวการจัดกิจกรรม

สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีแนวการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ
2. ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ฝึกการทำงานที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ตลอดจนสะท้อนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียนแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. จัดกิจกรรมอย่างสมดุลทั้ง 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยจัดกิจกรรมรายบุคคล กิจกรรมกลุ่ม ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ โดยการศึกษาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนอย่างเป็นระบบ เน้นการคิดวิเคราะห์และใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินกิจกรรม
5. ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้แบบร่วมมือมากกว่าเน้นการแข่งขันบนพื้นฐานการปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตย
6. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่กิจกรรม

4. ขอบข่ายการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมให้ครบทั้ง 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้หลากหลายรูปแบบและวิธีการ โดยมีขอบข่าย ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้นในลักษณะเป็นกระบวนการเชิงบูรณาการโดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนสามารถบูรณาการระหว่างกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
2. เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวิชาความรู้ อาชีพ และการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ตลอดจนเห็นแนวทางในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ
3. เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกการทำประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะต่าง ๆ สนับสนุนค่านิยมที่ดีงามและเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
4. เป็นกิจกรรมที่ฝึกการทำงานและการให้บริการด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อส่วนรวม เพื่อเสริมสร้างความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ความเป็นพลเมืองดี และความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

5. โครงสร้างการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

โครงสร้างเวลาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กิจกรรม	ประถมศึกษา						มัธยมศึกษาตอนต้น			มัธยมศึกษาตอนปลาย
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4-ม.6
กิจกรรมแนะแนว										
กิจกรรมนักเรียน										
กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	60 ชม.						45 ชม.			60 ชม.
รวม	120	120	120	120	120	120	120	120	120	360

ภาพ 2 โครงสร้างการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดโครงสร้างเวลาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมง เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สำหรับกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) รวม 6 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) รวม 3 ปี จำนวน 45 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) รวม 3 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

การจัดสรรเวลาของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ขึ้นกับการบริหารจัดการของสถานศึกษาทั้งนี้ให้เป็นไปตามโครงสร้างเวลาของหลักสูตร และผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาและฝึกปฏิบัติกิจกรรมทั้ง 3 ลักษณะ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทุกปีจนจบการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

6. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

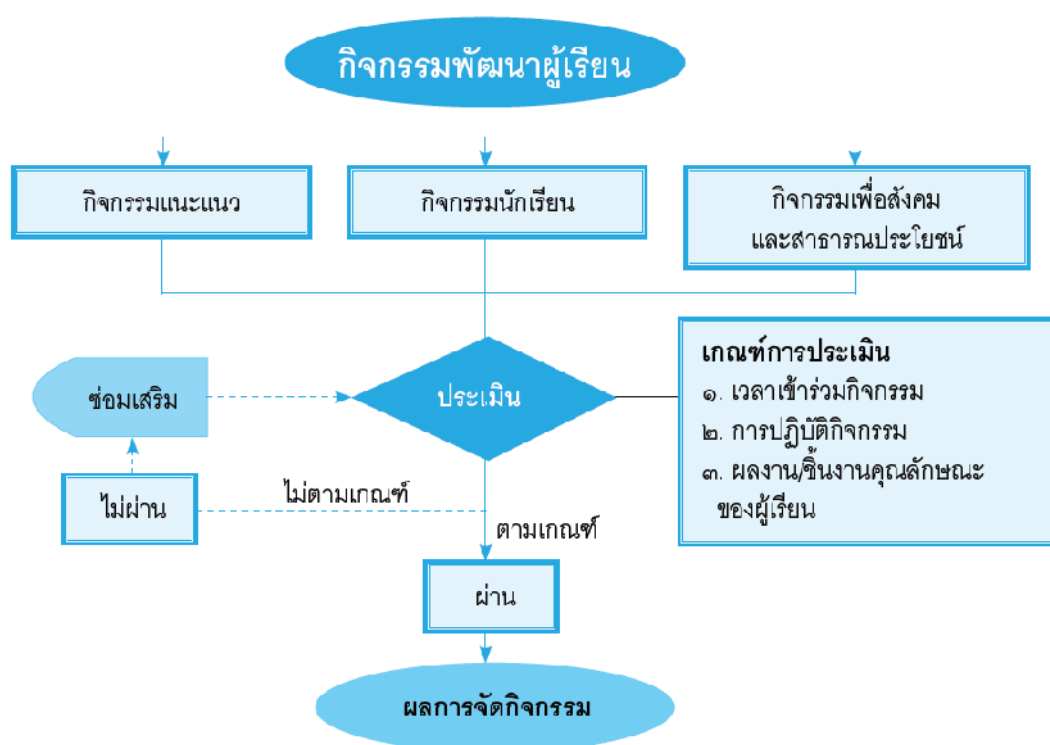
การประเมินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นการประเมินโดยผู้เรียนต้องมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติกิจกรรมและมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

หลักการ

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมหรือผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะของผู้เรียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบของตน สะท้อนแนวคิดจากการปฏิบัติกิจกรรม การทำงานกลุ่ม และการมีจิตสาธารณะ โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมิน

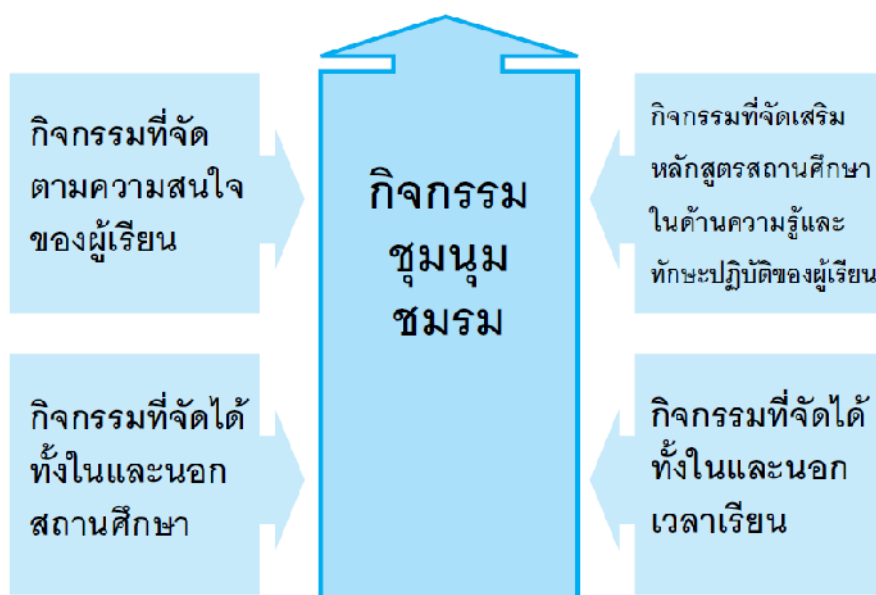
แนวทางการประเมิน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางในการประเมินตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพ 3 แนวทางการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมชุมนุม ชมรม การจัดกิจกรรมชุมนุม ชมรม
วัตถุประสงค์ของกิจกรรมชุมนุม ชมรม

กิจกรรมชุมนุม ชมรม เป็นกิจกรรมนักเรียนที่สถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้เรียนรวมกลุ่มกันจัดขึ้นตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียน เพื่อเติมเต็มศักยภาพของผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ชุมนุม หมายถึง การรวมกลุ่มของผู้เรียนที่มีความสนใจ ความถนัดในเรื่องเดียวกัน และร่วมปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของตนเอง ให้เต็มตามศักยภาพ ตลอดจนปลูกฝังจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ชมรม หมายถึง การรวมกันของกลุ่มผู้เรียนที่มีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ร่วมกันการจัดตั้งมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ข้อบังคับ สมาชิก โครงสร้างของชมรมและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของสถานศึกษา

หลักการ

กิจกรรมชุมนุม ชมรม มีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการสร้างสรรค์และออกแบบกิจกรรมของผู้เรียนตามความสนใจ
2. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนร่วมกันทำงานเป็นทีม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา
3. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

4. เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน รวมทั้งบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการของตน

2. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เกิดประสบการณ์ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพตามศักยภาพ

3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

4. เพื่อให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย

ขอบข่าย

กิจกรรมชุมนุม ชมรม มีขอบข่ายดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่เกื้อกูล ส่งเสริมการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2. เป็นกิจกรรมจัดตามความสนใจของผู้เรียน

3. เป็นกิจกรรมที่สามารถจัดได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา และทั้งในและนอกเวลาเรียน

แนวการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมชุมนุม ชมรมของสถานศึกษา สามารถปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทและสภาพของสถานศึกษา ดังนี้

1. สถานศึกษามีการบริหารจัดการให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมได้หลากหลาย ทั้งรูปแบบภายในหรือภายนอกห้องเรียน และระยะเวลาการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมระยะเวลา 1 ภาคเรียน กิจกรรมระยะเวลา 1 ปีการศึกษา และกิจกรรมระยะเวลามากกว่า 1 ปีการศึกษา

2. กรณีสถานศึกษามีการจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมอยู่แล้ว สถานศึกษาควรสำรวจความสนใจของผู้เรียนในการเลือกเข้าร่วมชุมนุม ชมรม

3. กรณีที่สถานศึกษายังไม่มีการจัดตั้งชุมนุม ชมรม ควรให้ผู้เรียนร่วมกันจัดตั้งชุมนุมชมรม และเชิญครูเป็นที่ปรึกษา โดยร่วมกันดำเนินกิจกรรมชุมนุม ชมรม ตามระเบียบปฏิบัติที่สถานศึกษากำหนด

4. ครูที่ปรึกษากระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการถอดประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่กิจกรรม

เงื่อนไข

1. การจัดกิจกรรมชุมนุม ชมรมในแต่ละระดับชั้น สถานศึกษาจัดให้เป็นไปตามโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

2. สมาชิกของชุมนุม ชมรม ต้องเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตามระเบียบของชุมนุม ชมรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ของแต่ละกิจกรรม

3. สถานศึกษามีระบบการกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของชุมนุม ชมรมอย่างต่อเนื่อง

การประเมินกิจกรรม

การประเมินกิจกรรมชุมนุม ชมรม เป็นการตรวจสอบความสามารถและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ด้วยวิธีการที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง โดยกำหนดผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน”

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ ปฏิบัติกิจกรรมและมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม หรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

อิฐบล็อก

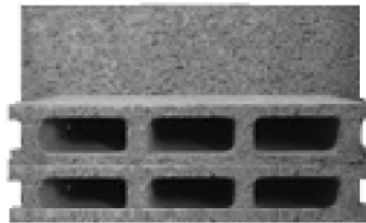
1. ความเป็นมาของอิฐบล็อก

คอนกรีตบล็อก หรือ อิฐบล็อก (Concrete Block) เป็นวัสดุก่ออีกประเภทหนึ่งที่ได้รับคามนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศ โดยมีลักษณะเป็นก้อนสี่เหลี่ยมขนาดโดยประมาณ 20 x 40 ซม. หนาระหว่าง 7 – 20 ซม. ซึ่งลักษณะของการใช้งานก่ออิฐจะก่อเหมือนงานอิฐมอญ แต่จะมีข้อดีกว่า คือ สามารถที่จะก่อได้เร็วกว่า และมีขนาดที่มาตรฐานกว่า ทำให้สามารถที่จะทำการประมาณการจำนวนของวัสดุได้ง่ายกว่า และเมื่อรวมค่าแรงในงานก่อสร้างแล้วจะถูกกว่าการก่ออิฐมอญ

คอนกรีตบล็อกที่ทำการผลิตนั้นสามารถที่จะเลือกใช้ได้ทั้ง 2 ประเภท คือ คอนกรีตบล็อกชนิดที่รับน้ำหนัก และไม่รับน้ำหนัก ซึ่งคอนกรีตบล็อกแบบชนิดรับน้ำหนักจะมีลักษณะเป็นแท่งผิวเรียบ มีรูตรงกลางในแนวตั้ง ส่วนแบบที่ไม่รับน้ำหนัก หรือที่เรียกว่า Screen Block จะเป็นบล็อกที่มีลักษณะเป็นลวดลาย เมื่อทำการก่อแล้วสามารถที่จะเกิดเป็นลวดลายหรือให้แตกลมผ่านได้ นิยมเรียกเป็นภาษาชาวบ้านทั่วไปว่า “บล็อกช่องลม”

2. ชนิดของอิฐบล็อก

อิฐบล็อก อิฐบล็อกช่องลม บล็อกปูหญ้า อิฐตัวหนอน แผ่นทางเดินหรืออิฐทางเท้า และขอบคันหิน

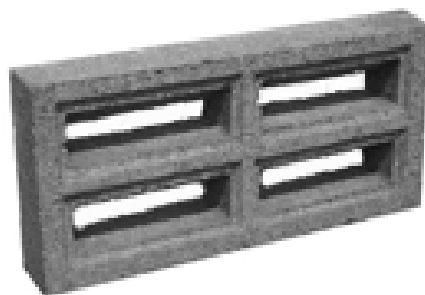
อิฐบล็อก

ที่มา [www. iTTblock.com](http://www.iTTblock.com)

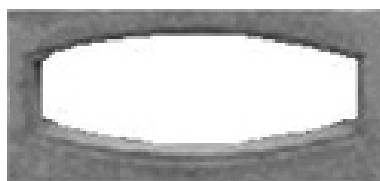
ขอบคั่นหิน

ที่มา [www. iTTblock.com](http://www.iTTblock.com)

อิฐบล็อกช่องลม สีตา

ที่มา [www. iTTblock.com](http://www.iTTblock.com)

อิฐบล็อกลายรูปไข่

ที่มา [www. iTTblock.com](http://www.iTTblock.com)

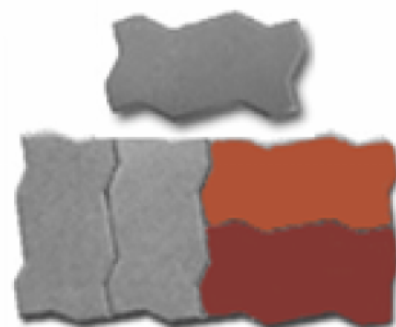
บล็อกปูหญ้า

ที่มา [www. iTTblock.com](http://www.iTTblock.com)

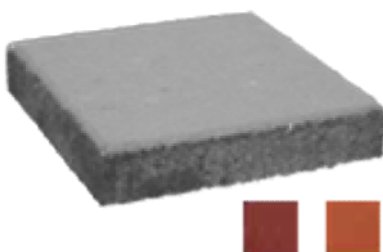
แผ่นทางเดิน หรืออิฐทางเท้า 40 ซม.

ที่มา [www. iTTblock.com](http://www.iTTblock.com)

อิฐตัวหนอน

ที่มา [www. iTTblock.com](http://www.iTTblock.com)

แผ่นทางเดิน หรืออิฐทางเท้า 30 ซม.

ที่มา [www. iTTblock.com](http://www.iTTblock.com)

อิฐบล็อก มี 2 ขนาด คือ อิฐบล็อก 7 ซม. ขนาด 7x19x39 ซม. ราคาก้อนละ 4.30 บาท อิฐบล็อก 9 ซม. ขนาด 9x19x39 ซม. ราคาก้อนละ 7.20 บาท

ขอบคันทหิน มี 2 ขนาด คือขนาด 11x20x50 ซม. ราคาก้อนละ 48 บาท ขนาด 15x30x100 ซม. ราคาก้อนละ 148 บาท

อิฐบล็อกช่องลม สีตา ขนาด 7x19x39 ซม. ราคาก้อนละ 7.20 บาท

อิฐบล็อกลายรูปไข่ ขนาด 7x19x39 ซม. ราคาก้อนละ 7.20 บาท

บล็อกปูหญ้า ขนาด 40x25x8 ซม. ราคาก้อนละ 17 บาท

แผ่นทางเดิน หรืออิฐทางเท้า 40 ซม. ขนาด 40x40x4 ซม. ราคาก้อนละ 16 บาท

อิฐตัวหนอน ขนาด 10.7x22.2x6 ซม. มี 3 สี (เทา แดง ส้ม) สีเทา ราคาก้อนละ 4.30 บาท สีแดง สีส้ม ราคาก้อนละ 4.80 บาท

แผ่นทางเดิน หรืออิฐทางเท้า 30 ซม. ขนาด 30x30x6 ซม. มี 3 สี (เทา แดง ส้ม) สีเทา ราคาก้อนละ 16 บาท สีแดง สีส้ม ราคาก้อนละ 19 บาท

3. ลักษณะของอิฐบล็อก

1. ลักษณะทั่วไป คอนกรีตบล็อกรับน้ำหนักทุกก้อน ต้องแข็งแรง ปราศจากรอยแตกร้าวหรือส่วนเสียอื่นใดอันเป็นอุปสรรคต่อการก่อคอนกรีตบล็อกรับน้ำหนักอย่างถูกต้อง หรือทำให้สิ่งก่อสร้างเสถียรกำลังหรือความคงทนถาวรรอยร้าวเล็กน้อยที่มักเกิดขึ้นในกรรมวิธีผลิตตามปกติหรือรอยปริเล็กน้อยเนื่องจากวิธีการเคลื่อนย้ายหรือขนส่งอย่างธรรมดา จะต้องไม่เป็นสาเหตุอ้างในการไม่ยอมรับคอนกรีตบล็อกรับน้ำหนัก ซึ่งต้องการฉาบปูนหรือแต่งปูน ต้องมีผิวหน้าหยาบพอควรแก่การจับยึดของปูนฉาบ หรือปูนแต่งได้อย่างดีคอนกรีตบล็อกรับน้ำหนัก ซึ่งต้องการก่อแบบผิวเผยด้านผิวเผยจะต้องไม่มีรอยบิ่น รอยร้าวหรือตำหนิอื่นๆถ้าในการสังเคราะห์หนึ่งมีก้อนซึ่งมีรอยบิ่นเล็กน้อยที่ยาวมากกว่า 25 มิลลิเมตร เป็นจำนวนไม่มากกว่าร้อยละ 5 จะต้องไม่ถือเป็นสาเหตุในการไม่ยอมรับ

2. ความต้านแรงอัดและการดูดกลืนน้ำของคอนกรีตบล็อกรับน้ำหนักเมื่อส่งถึงที่ก่อสร้างต้องเป็นไปตามตารางที่ 4 การทดสอบให้ปฏิบัติตาม มอก.109

ตาราง 1 ความต้านแรงอัดและการดูดกลืนน้ำของคอนกรีตบล็อก

ความต้านแรงอัดต่ำสุด					การดูดกลืนน้ำสูงสุดเฉลี่ยจากคอนกรีตบล็อก 5					
เมกะปาสคัล					ก้อนกิโลกรัมต่อลูกบาศก์เมตร					
ชั้น	เฉลี่ยจาก	เฉลี่ยจากพื้นที่			น้ำหนักคอนกรีตเมื่ออบแห้ง					
คุณภาพ	พื้นที่รวม	สุทธิ			กิโลกรัมต่อลูกบาศก์เมตร					
	เฉลี่ย	คอน	เฉลี่ย	คอน	1 680	1 681	1 761	1 841	1 921	มาก
	จาก	กรีต	จาก	กรีต	และ	ถึง	ถึง	ถึง	ถึง	กว่า
	คอน	บล็อก	คอน	บล็อก	น้อย	1 760	1 840	1 920	2 000	2 000
	กรีต	กแต่	กรีต	แต่ละ	กว่า					
	บล็อก	ละ	บล็อก	ก้อน						
	5 ก้อน	ก้อน	5 ก้อน							
ก	7	5.5	14	11	240	224	208	192	176	160
ข	7	5.5	-	-	288	272	256	240	224	208
ค	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-

3. ปริมาณความชื้น (เฉพาะคอนกรีตบล็อกรับน้ำหนักประเภทควบคุมความชื้น)
เมื่อส่งถึงที่ก่อสร้างต้องเป็นไปตามตาราง 2

ตาราง 2 ความชื้น (เฉพาะคอนกรีตบล็อกรับน้ำหนักประเภทควบคุมความชื้น)

ร้อยละ	การหดตัวทางยาว			ความชื้นสูงสุด		
				ร้อยละของการดูดกลืนน้ำทั้งหมด		
				(เฉลี่ยจากคอนกรีตบล็อก 5 ก้อน)		
				ความชื้นสัมพัทธ์รายปีเฉลี่ยร้อยละ 2		
	น้อยกว่า	50	ถึง	มากกว่า		
	50	75	75			
0.03และน้อยกว่า	35	40	45			
มากกว่า 0.30 ถึง 0.045	30	35	40			
มากกว่า 0.045	20	30	35			

4. วัสดุ - อุปกรณ์ส่วนผสมการทำอิฐบล็อกตัวหนอน

วัสดุ - อุปกรณ์

1. ปูนซีเมนต์
2. ทรายละเอียด
3. น้ำ
4. แบบพิมพ์ขนาดต่าง ๆ
5. จอบผสมปูน
6. บั้งกี (พลาสติกน้ำ)
7. บัวรดน้ำ(ชนิดฝอยละเอียด)
8. เกรียงโบก
9. เกรียงขัดมัน
10. สากไม้สีเหลี่ยม
11. แกลลอนฝาใส่น้ำมันเครื่อง
12. แปรงทาสี 2 นิ้ว
13. สีน้ำ

ขั้นตอนการเตรียมส่วนผสม

ส่วนผิวหน้า

1. ชนิตเป็นสี
2. สีฝุ่น 1 ส่วน
3. ปูนซีเมนต์ขาว 5 ส่วน
4. ทรายละเอียด 10 ส่วน
5. น้ำค่อย ๆ ใส่พอชุ่ม คลุกเคล้าส่วนผสมให้เข้ากันดี
6. ใส่น้ำทีละน้อย ๆ คลุกให้เข้ากันระวังอย่าใส่น้ำมากเกินไป ลองใช้มือกำดู

ถ้าส่วนผสมจับกันเป็นก้อนก็ใช้ได้ ใช้ตะแกรงร่อนส่วนผสม

ส่วนตัวอิฐ

1. ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์ 1 ส่วน
2. หินฝุ่น 2.5 ส่วน
3. ทราย 2.5 ส่วน

ผสมให้เข้ากัน แล้วค่อย ๆ ใส่น้ำใช้มือลองกำดู ถ้าส่วนผสมจับกันเป็นก้อนก็ใช้ได้

ระหว่างปฏิบัติงานถ้าส่วนผสมแห้ง สามารถพรมน้ำและคลุกเคล้าใหม่อัตราส่วนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

5. วิธีการทำอิฐบล็อกตัวหนอน

1. ใช้กระดาษหนังสือพิมพ์เช็ด น้ำมันที่แบบพิมพ์ให้ สะอาด
2. ใส่ส่วนผสมผิวหน้าบาง ๆ โดยใช้เกรียงขัดมันเกลี่ยให้ทั่วพิมพ์
3. ใส่ส่วนผสมตัวอิฐลงไปแล้วใช้สากไม้สีเหลี่ยมอัดให้แน่น โดยเฉพาะของด้านข้าง
4. ส่วนผสมของอิฐจนปูนเลยพิมพ์ขึ้นมา ใช้เกรียงโบกปาดให้เสมอและใช้เกรียงขัดมันปาดอีกครั้งให้เรียบ
5. ใช้กระเบื้องแผ่นเรียบที่แช่น้ำไว้ แล้วนำด้านที่เรียบปิดบนบล็อกพร้อมทั้งคว่ำลงบนพื้น เพื่อป้องกันการแตกของอิฐ ขณะถอดออกจากบล็อก
6. การถอดอิฐออกจากบล็อก- แบบพิมพ์เปิดด้านข้าง ใช้มือซ้ายกดบล็อกไว้ไม่ให้เคลื่อนที่ มือขวาง้างเปิดออกทั้งสองด้าน ยกพิมพ์ด้านบนออก และเลื่อนพิมพ์ด้านข้างออกทั้ง 2 ด้าน
7. นำอิฐที่อยู่บนกระเบื้องรองไปวางอย่างเบาๆ ในที่ที่เตรียมไว้

6. การนำอิฐบล็อกตัวหนอนไปใช้

วิธีการปูอิฐ

1. ปรับพื้นที่ที่จะปูด้วยอิฐบล็อก
2. ใช้ทรายเกลี่ยให้ทั่วและสม่ำเสมอ รดน้ำ อัดพื้นให้แน่นแล้วปรับให้เรียบเสมอกัน
3. ใช้เชือกจับแนว วางอิฐตามแนวเชือก ตามลายที่ต้องการ
4. ใช้ทรายละเอียดโรยตามร่องระหว่างอิฐ
5. เทปูนของด้านข้างเพื่อป้องกันการขยับเขยื้อน และการแตกของอิฐ หรือใช้ขอบสำเร็จรูปก็ได้

ประโยชน์

ด้วยขั้นตอนการผลิตที่ง่ายและไม่ต้องใช้เชื้อเพลิงในการผลิต ทำให้ช่วยประหยัดพลังงาน จากการเผาไหม้ได้เป็นอย่างมาก ส่วนในเรื่องของราคาค่าก่อสร้าง หากใช้บล็อกประสานเป็นวัสดุดิบ จะช่วยลดค่าก่อสร้างได้ถึงร้อยละ 20 และช่วยลดระยะเวลาในการก่อสร้างได้ถึงร้อยละ 35 เมื่อเทียบกับอาคารขนาดเดียวกัน เมื่อเทียบกับการสร้างด้วยโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กและผนังก่ออิฐฉาบปูน โดยวัสดุบล็อกประสานมีความงามจากสีธรรมชาติที่ปรากฏ จึงไม่จำเป็นต้องฉาบปูน หรือทาสีทับแต่อย่างใด ดังนั้นจึงสามารถสรุปประโยชน์ของอาคารที่ก่อสร้างด้วยบล็อกประสานได้ ดังนี้

- ใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น มีความแข็งแรง ทนทาน
- ก่อสร้างง่าย รวดเร็ว โดยไม่ต้องใช้ทั้งเสา ไม้แบบ และการฉาบปูน

- ประหยัดราคาในการก่อสร้างเพราะลดเวลาและค่าแรงงานในการก่อสร้าง
- มีความสวยงามตามธรรมชาติโดยไม่ต้องทาสี
- ช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการลดการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อนำมาใช้ในการก่อสร้าง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2537, หน้า 68) ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงผลที่เกิดขึ้นจากการค้นคว้า การอบรม การสั่งสอน หรือประสบการณ์ต่างๆ รวมทั้งความรู้สึก ค่านิยม จริยธรรมต่างๆ ที่เป็นผลมาจากการฝึกสอน

ภพ เลหาไพบูลย์ (2542, หน้า 329) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึง ความสามารถในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ได้จาก สิ่งที่ไม่เคยกระทำหรือกระทำได้น้อยก่อนที่จะมีการเรียนการสอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่วัดได้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, หน้า 29) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า คือคุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคล อันเป็นผลจากการเรียนการสอน หรือมวล ประสบการณ์ทั้งปวง ที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพสมอง

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเรื่องอัฐบล็อก ตัวนอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ซึ่งวัดได้จากการทำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่ง พิชิต ฤทธิ์เจริญ (2551, หน้า 213) ได้แบ่งไว้ 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (teacher made test) หมายถึง เป็นแบบทดสอบ ที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน ซึ่งใช้กันทั่วไปในโรงเรียนทำให้ครูสามารถวัด ได้ตรงจุดมุ่งหมายเพราะผู้สอนเป็นผู้ออกข้อสอบเอง

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (standardized test) เป็นแบบทดสอบที่วัดผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียนทั่วไป เป็นแบบทดสอบที่ได้หาคุณภาพมาแล้ว มีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ และมาตรฐานในการแปลความหมายของคะแนนซึ่งมีข้อดีคือคุณภาพของแบบทดสอบเป็นที่เชื่อถือได้ ทำให้สามารถนำผลไปเปรียบเทียบได้กว้างขวางกว่า

นอกจากนี้บุญชม ศรีสะอาด (2537, หน้า 50-53) ได้เสนอลักษณะเครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (criterion referenced test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นตาม จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัด หรือคะแนนเกณฑ์สำหรับ ใช้ตัดสินว่า ผู้สอบมีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หรือไม่ การวัดตรงตามจุดประสงค์เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (norm referenced test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งสร้าง เพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้สอบตามความเก่ง อ่อนได้ดีเป็นคะแนนที่ใช้ความสามารถในการให้ความหมาย และแสดงถึงศักยภาพของบุคคลนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

สรุปแล้วเครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพอสรุปได้ดังนี้เครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 พวก คือ แบบทดสอบของครู และแบบทดสอบมาตรฐาน และนอกจากนี้ลักษณะการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังสามารถทำได้ 2 ทาง คือ การวัดแบบอิงเกณฑ์ และการวัดแบบอิงกลุ่ม

3. คุณลักษณะของแบบทดสอบ

คุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดีนั้น ชวาล แพรัตกุล (2520, หน้า 123-136) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. ต้องเที่ยงตรง (validity) หมายถึง คุณสมบัติ ที่จะทำให้ผู้ใช้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ แบบทดสอบที่มีความเที่ยงตรงสูง คือ แบบทดสอบที่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการจะวัดได้อย่างถูกต้องตามความมุ่งหมาย

2. ต้องยุติธรรม (fair) คือคำถามที่ดีจะไม่ชี้แนะให้เด็กฉลาดเดาได้ถูกหรือเด็ก ขี้เกียจดูหนังสือเพียงลวก ๆ ก็ตอบได้ข้อสอบที่ดีจะต้องไม่ลำเอียงต่อเด็กกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

3. ต้องถามลึก (searching) คือ คำถามจะไม่ถามแต่เพียงความรู้ความจำแต่จะต้องให้นักเรียนนำความรู้จากตำราไปวิเคราะห์ไปขยาย และนำไปใช้ คำถามที่ดีนั้นนักเรียนจะตอบได้ต้องใช้สมองคิด

4. ต้องยั่วเป็นตัวอย่าง (exemplary) คือคำถามจะต้องท้าทายชวนให้นักเรียนคิด และประพฤติปฏิบัติไปตามนั้น เมื่อสอบแล้วเกิดรอยประทับใจที่ดี

5. ต้องจำเพาะเจาะจง (definite) คือเมื่อนักเรียนอ่านคำถามก็จะเข้าใจแจ่มชัดว่า ครูถามอะไร ต้องการให้คิด ให้ทำอะไร คำถามจะต้องไม่คลุมเครือ

6. ต้องเป็นปรนัย (objectivity) คือ มีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ

6.1 ความแจ่มชัดในความหมายของคำถาม

6.2 ความแจ่มชัดในวิธีการตรวจ หรือมาตรฐานการให้คะแนน

6.3 ความแจ่มชัดในการแปลความ แปลความหมายของคะแนนนั้น ๆ

7. ต้องมีประสิทธิภาพ (efficiency) คือข้อสอบจะต้องสามารถให้คะแนนที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้มากที่สุด ภายในเวลา แรงงาน และการลงทุนที่น้อยที่สุด

8. ต้องมีความยากพอเหมาะ (difficulty) คือ ข้อสอบที่ดีนั้นคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่สอบได้ควรจะเท่ากับหรือสูงกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็มเล็กน้อย

9. ต้องมีอำนาจจำแนก (discrimination) คือ ข้อสอบที่ดีจะสามารถแยกนักเรียนออกเป็นประเภท ๆ ได้ทุกชั้นทุกระดับ อำนาจจำแนกหมายความว่า เด็กเก่งจะตอบถูกมากกว่าเด็กอ่อนเสมอ

10. ต้องเชื่อถือได้ (reliability) ข้อสอบที่ดีนั้นจะสามารถให้คะแนนได้คงที่แน่นอน

4. หลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.1 หลักการเบื้องต้นในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น วิทยุญา วิชาลาภรณ์ (2530, หน้า 12-13) ได้เสนอหลักเกณฑ์เบื้องต้นที่ควรพิจารณาประกอบในการสร้างแบบทดสอบ ดังต่อไปนี้

4.1.1 วัดให้ตรงกับจุดประสงค์ การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะวัดตามจุดมุ่งหมายของการสอนทุกอย่าง และจะต้องมั่นใจว่าได้วัดสิ่งที่ต้องการจะวัดได้จริง ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในทุกรายวิชา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องวัดให้ตรงและครบตามจุดประสงค์

4.1.2 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดความเจริญงอกงามของนักเรียนการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ ดังนั้นครูควรทราบมาก่อนเรียน นักเรียนมีความรู้ความสามารถอย่างไร เมื่อเรียนเสร็จแล้วมีความรู้ความสามารถแตกต่างไปจากเดิมหรือไม่วิธีที่อาจช่วยได้คือการทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน

4.1.3 การวัดผลเป็นการวัดทางอ้อม เป็นการยากที่จะใช้ข้อสอบแบบเขียนตอบวัดพฤติกรรมตรง ๆ ของบุคคลได้ สิ่งที่วัดได้คือ การตอบสนองต่อข้อสอบ ดังนั้นการแปลงจุดมุ่งหมายให้เป็นพฤติกรรมที่จะสอบวัดจะต้องทำอย่างรอบคอบและถูกต้อง

4.1.4 การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์ เป็นการยากที่จะวัดทุกสิ่งทุกอย่างที่สอนได้ภายในเวลาจำกัด สิ่งที่สอบได้วัดได้เพียงตัวแทนของพฤติกรรมทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องมั่นใจว่าสิ่งที่สอบวัดนั้นเป็นตัวแทนที่แท้จริงได้

4.1.5 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมิได้วัดเพียงเพื่อจะได้เกรดเท่านั้น การวัดผลยังเป็นเครื่องช่วยในการพัฒนาการสอนของครู เป็นเครื่องช่วยในการเรียนของนักเรียน ดังนั้นการสอบปลายภาคครั้งเดียวจึงไม่พอที่จะวัดกระบวนการเจริญงอกงามของนักเรียนได้

4.1.6 ในการให้การศึกษาที่สมบูรณ์นั้น สิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่การทดสอบแต่เพียงอย่างเดียว กระบวนการสอนของครูก็เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง

4.1.7 การวัดผลการศึกษาที่มีความผิดพลาดเท่ากับของที่ซึ่งได้นำหนักจากตาชั่งหยาบ ๆ อาจมีน้ำหนักต่างกัน ถ้าชั่งโดยตาชั่งละเอียด ทฤษฎีการวัดผลเชื่อว่า คะแนนที่สอบได้ = คะแนนจริง + ความผิดพลาดในการวัด

4.1.8 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะเน้นการวัดความสามารถในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ หรือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

4.1.9 ควรคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือที่ใช้โดยมากคือ ข้อสอบ ขีดจำกัดของข้อสอบได้แก่ การเลือกตัวแทนของเนื้อหาเพื่อมาเขียนข้อสอบ ความเชื่อถือได้ของคะแนนและการตีความหมายของคะแนน เป็นต้น

4.1.10 ควรจะใช้ชนิดของแบบทดสอบหรือข้อคำถามให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่จะสอบและจุดประสงค์ที่จะสอบวัด

4.1.11 ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน คะแนนที่สอบได้อาจแตกต่างกัน ดังนั้นในการวัดผลการศึกษาจึงจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมด้วย

4.1.12 ให้ข้อสอบมีความเหมาะสมกับนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น มีความยากง่ายพอเหมาะมีระดับความยากง่ายของภาษาที่พอเหมาะ มีเวลาสอบนานพอที่นักเรียนส่วนใหญ่จะทำข้อสอบได้เสร็จ

4.2 หลักเกณฑ์และแนวคิดทั่วไปในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.2.1 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะวัดตามความมุ่งหมายทุกอย่างของการสอน ซึ่งการวางแผนการสอนนั้นครูจะต้องกำหนดเป้าหมายใหญ่ และตั้งจุดมุ่งหมายเฉพาะให้ชัดเจนว่า ต้องการให้นักเรียนมีความเจริญงอกงามในด้านใด ตลอดจนตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมซึ่งปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการนิยมเรียกว่า จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จุดประสงค์นั้น ๆ จะสามารถวัดและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนได้ เมื่อทำการวัดผลการศึกษาแล้ว จึงทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ในการทำการวัดผลควระวัดหลาย ๆ วิธี มิใช่วัดแต่ความรู้และทักษะเท่านั้น ควรมีการวัดตามจุดมุ่งหมายอื่น ๆ อีกเพื่อจะศึกษา ดูว่านักเรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการแล้วหรือไม่

4.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรวัดความเจริญงอกงามของนักเรียนที่เรียนว่าก้าวหน้าไปสู่จุดหมายที่วางไว้ หมายความว่า ครูควรจะทราบว่ามีนักเรียนมีความรู้ความสามารถอย่างไร เมื่อสอนไปแล้วนักเรียนมีความรู้ความสามารถต่างไปจากเดิมหรือไม่

4.2.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรเน้นความสามารถที่จะใช้ความรู้ นั้นให้เป็นประโยชน์หรือนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้

4.2.4 การวัดผลควรจะเน้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจของสิ่งที่เรียนเพื่อที่จะนำไปใช้ในระยะเวลาอันยาวนาน ๆ เกี่ยวกับโครงการสร้างและแนวคิด และควรเน้นความเข้าใจมากกว่าการจำข้อเท็จจริงแต่เพียงอย่างเดียว

4.2.5 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือ ที่ใช้วัด ถ้าครูใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือ ขีดจำกัดของข้อสอบ คือการเลือกตัวแทนของเนื้อหาที่เรียนมาเขียนข้อสอบความเชื่อถือได้ของคะแนน การตีความหมายของคะแนน เป็นต้น

4.2.6 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครูผู้สอนไม่สามารถวัดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงทุก ๆ อย่างของผู้เรียนได้ สิ่งที่ดีเป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมเท่านั้น จึงต้องระวังในการเลือกตัวแทนให้ดี

สรุปแล้วข้อควรคำนึงในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ควรจะคำนึงถึงจุดประสงค์ของการเรียนการสอน ที่ตั้งไว้เป็นอันดับแรก แบบทดสอบควรจะให้ตรงกับจุดประสงค์ให้มากที่สุด และการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบทดสอบนั้นมีข้อจำกัดอยู่หลายทาง เช่น ไม่สามารถวัดพฤติกรรมของผู้เรียนได้ครบ ความบกพร่องของข้อสอบที่ไม่สามารถเป็นตัวแทนของเนื้อหาทั้งหมดได้ เป็นต้น ดังนั้นในการเรียนการสอนจึงควรมุ่งเน้นวัดผลสัมฤทธิ์ด้วยวิธีการที่หลากหลายขึ้นไม่ควรอาศัยแบบทดสอบอย่างเดียว และนอกจากนี้แบบทดสอบในปัจจุบันควรมุ่งเน้นวัดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนของผู้เรียนมากกว่าความรู้ความจำ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนได้จดจำเนื้อหาที่เรียนได้ดีกว่าการท่องจำ

ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน นอกจากความรู้แล้วการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะปฏิบัติที่ดีนั้น ผู้สอนควรเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์งานที่จะให้ผู้เรียนทำโดยแบ่งงานออกเป็นส่วนย่อยๆ และลำดับงานจากง่ายไปหายาก แล้วให้ผู้เรียนได้ฝึกทำงานย่อยๆ มีความรู้เข้าใจงานที่จะทำ เรียนรู้ลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน

1. ความหมายของทักษะการปฏิบัติกิจกรรม

ลัวัน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2539, หน้า 68) ได้ให้ความหมายของทักษะปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถที่จะทำงานได้อย่างคล่องแคล่วว่องไวโดยไม่ผิดหรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงในสิ่งนั้น เช่น นักเรียน บวก ลบ คูณ หาร ตัวเลขได้รวดเร็ว และถูกต้องได้เป็นจำนวนมาก ในเวลาจำกัด

มาลินี จุฑะรพ (2539, หน้า 127) ได้กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรม การเคลื่อนไหวของบุคคลที่ประสานสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่

สุวิมล ว่องวานิช (2547, หน้า 1) ได้กล่าวว่าการปฏิบัติงานต้องอาศัย การประสานสัมพันธ์ของอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายเพื่อทำงานให้เสร็จ และเมื่อทำงานบ่อยๆ จะเกิดความชำนาญและเกิดการเรียนรู้ขึ้น

สรุปได้ว่า ทักษะปฏิบัติเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่สามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย

2. คุณลักษณะด้านทักษะการปฏิบัติกิจกรรม

การวัดด้านทักษะของกระบวนการและผลงานมีเกณฑ์ในการวัดที่ไม่เหมือนกัน เช่น ต้องการวัดงานไม้ ผู้เรียนได้รับมอบหมายให้ทำเก้าอี้หนึ่ง สิ่งที่วัดอาจพิจารณาจากองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ ความคงทนแข็งแรงของเก้าอี้ ความประณีตของการเข้าไม้ การเชื่อมต่อความสวยงามของรูปทรง เป็นต้น จากตัวอย่างดังกล่าว ผู้สอนไม่มีโอกาสสังเกตเห็นพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียน จะทำให้ประเมินผลกระบวนการทำงานได้ลำบากเพราะไม่ว่าขั้นตอนในการก่อกำเนิดถูกต้องหรือไม่ แม้ว่าอาจจะพอเดาได้จากผลงานที่ปรากฏแต่ถือว่าการวัดผลที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากเป้าหมายทางการศึกษาส่วนใหญ่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ การเรียนการสอนจะเกิดสัมฤทธิ์ผลสูงต่อเมื่อผู้สอนได้ให้ข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งแสดงถึงจุดบกพร่องที่ต้องแก้ไขให้ผู้เรียนทราบ ดังนั้นกระบวนการจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นมากเพราะทำให้ผู้เรียนได้รู้ขั้นตอนหรือวิธีการทำงานที่ถูกต้อง

3. กระบวนการวัดทักษะการปฏิบัติกิจกรรม

กระบวนการวัดทักษะปฏิบัติมีขั้นตอนที่แตกต่างออกไปจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการวัดจิตพิสัย เนื่องจากการวัดผลด้านทักษะปฏิบัติต้องมีการจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติจริง และผู้สอนให้วิธีการสังเกตในการเก็บข้อมูลในการเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนในระหว่างการทำงาน ดังนั้น การวัดทักษะการปฏิบัติส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับเตรียมการเรื่องสถานที่อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติ กระบวนการวัดผลด้านทักษะปฏิบัติขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. กำหนดงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ ในขั้นตอนผู้สอนต้องศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่ามุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมใด ต้องการให้บรรลุในเรื่องใด และกำหนดงานให้สอดคล้องกับหลักสูตรรายวิชานั้น

2. การกำหนดสภาพการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้วัดต้องกำหนดสภาพการณ์หรือเงื่อนไขในการปฏิบัติงานแก่ผู้เรียนให้ชัดเจนว่าจะมีลักษณะใด การวัดทักษะอาจเกิดขึ้นในสภาพจริง (natural setting) ในสถานการณ์ที่มีการจำลองให้คล้ายกับสภาพการณ์จริง (simulated situation) ในสถานการณ์ที่มีผู้สอบควบคุมเงื่อนไขต่างๆ ในการทำงานเพื่อทดสอบกระบวนการปฏิบัติงานในครั้งนั้น (controlled test) หรือมีสถานการณ์ที่ไม่ลงมือปฏิบัติงานแต่วัดโดยการทดสอบด้วยข้อสอบ

3. การกำหนดคุณลักษณะที่ใช้ในการวัด (performance outcome) โดยการเน้นให้เห็นว่าในการปฏิบัติงานนั้นให้ความสำคัญกับการวัดกระบวนการหรือผลงาน หรือทั้งสองส่วน และจะวัดผ่านตัวบ่งชี้อะไรบ้าง (indicators)

4. การกำหนดวิธีการวัดภาคปฏิบัติที่เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะวัด วิธีการที่ใช้มีหลายประเภท ได้แก่ การทดสอบด้วยข้อสอบ การให้ปฏิบัติงานจริง การให้ส่งสิ่งของผลิตได้

5. การกำหนดความเหมาะสมของเครื่องมือเครื่องใช้ ความเหมาะสมของผู้วัด ช่วงเวลาที่ทำกรวัด ในขั้นตอนนี้ผู้วัดต้องตัดสินใจเกี่ยวกับประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการวัด การสร้างเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน

6. การกำหนดวิธีการประเมินผลและรายงานผลการวัดปฏิบัติกระบวนการวัดทักษะปฏิบัติยังไม่สิ้นสุดจนกว่าจะมีการประเมินผลและรายงานผลความสามารถในการทำงานของผู้เรียน วิธีการประเมินผลและรายงานผลความสามารถในการทำงานของผู้เรียน วิธีการประเมินผลการวัดทักษะมีหลายแบบ คือ ประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (norm referencing) การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (criterion-referencing) และการประเมินผลแบบอิงความก้าวหน้าของผู้เรียน (self-referencing)

จากที่กล่าวมาแล้วสามารถสรุปได้ว่า การวัดผลด้านทักษะปฏิบัติต้องมีการจัดสภาพการณ์ให้ผู้สอนได้มีการปฏิบัติจริง และผู้สอนใช้วิธีการสังเกตในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนในระหว่างการปฏิบัติงาน ดังนั้น การวัดทักษะการปฏิบัติส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับเตรียมการเรื่องสถานที่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติ กระบวนการวัดด้านทักษะปฏิบัติ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลทางด้านทักษะการปฏิบัติกิจกรรม

อุทุมพร จามรมาน (2529, หน้า 69) ได้กล่าวถึงเครื่องมือตรวจสอบภาคปฏิบัติว่ามีหลายอย่าง เช่น แบบทดสอบ แบบเขียนตอบ แบบสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน แบบตรวจสอบรายการ แบบวัดทัศนคติต่องาน หรือประเมินผลงาน เป็นต้น

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2530, หน้า 98-100) ได้แบ่งการทดสอบการปฏิบัติออกเป็น 4 ชนิด ตามระดับความเป็นจริง คือ

1. การทดสอบการปฏิบัติด้วยการเขียนตอบจะแตกต่างไปจากสอบโดยทั่วไปเพราะการทดสอบนี้จะมุ่งการใช้ความรู้และทักษะ คำถามส่วนใหญ่เป็นการใช้ความรู้ที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้ที่ผ่านมา

2. การทดสอบเชิงจำแนก (identification test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้กันแพร่หลายในระดับความเป็นจริงต่างๆ เช่น ให้นักเรียนจำแนกเครื่องมือว่ามีอะไรบ้าง

3. การปฏิบัติเชิงสร้างสถานการณ์ (Stimulated performance) จะเป็นวิธีการโดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่เหมือนจริง เช่น ในวิชาพลศึกษา ให้นักเรียนแสดงท่ามวยโดยไม่มีคู่ต่อสู้ เป็นต้น

4. การปฏิบัติจริง (work sample) ในการทดสอบการปฏิบัติ ซึ่งการปฏิบัติงานจริงนั้นถือว่ามีระดับความเป็นจริงสูงสุด นักเรียนจะต้องแสดงตัวอย่างของงานภายใต้สภาพการณ์จริง

ในกรณีเครื่องมือทักษะปฏิบัติจะใช้วิธีใดหรือแบบใดนั้น จะขึ้นอยู่กับลักษณะของงานและวัตถุประสงค์ของการเรียน ฉะนั้นในการใช้เครื่องมือต้องวางแผนก่อนลงมือสร้างตัวกำหนดน้ำหนักความสำคัญของลักษณะให้ชัดเจนต้องทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์พฤติกรรมที่ต้องวัดและน้ำหนักพฤติกรรม ความสำคัญของพฤติกรรม การกำหนดประเภทเครื่องมือ

สุวิมล ว่องวานิช (2547, หน้า 18-20) เครื่องมือในการทดสอบวัดทักษะปฏิบัติแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ใช้การทดสอบ และประเภทที่ไม่มีการทดสอบ

1. เครื่องมือประเภทที่ใช้การทดสอบ

1.1 แบบทดสอบข้อเขียน สามารถทดสอบการทำงานเป็นรายคนใช้สะดวกเก็บข้อมูลได้เร็วไม่เสียเวลา มีความเป็นปรนัยสูง ข้อเสียคือทักษะการทำงาน ได้เพียงบางส่วนเท่านั้นสามารถแยกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติให้เขียนตอบ

2) แบบทดสอบให้อธิบายกระบวนการทำงาน หรือแก้ปัญหาเน้นกระบวนการอธิบายประสบการณ์ หรือวิธีการปฏิบัติเป็นการวัดกระบวนการทำงาน

1.2 การทดสอบปากเปล่าทดสอบที่ละคนเหมาะกับใช้ในสถานการณ์ต่อไปนี้

1) ต้องการตรวจสอบความมีส่วนร่วมในการทำงานโดยเฉพาะงานกลุ่ม

2) ตรวจสอบผู้เรียนได้ปฏิบัติงานนั้นด้วยตัวเองหรือไม่

3) ต้องการตรวจสอบทักษะการทำงาน

2. เครื่องมือประเภทอื่นๆ ที่ไม่ใช้การทำงาน

การวัดทักษะที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือการใช้ผู้ถูกทดสอบมีโอกาสปฏิบัติจริงโครงสร้างการสังเกตพฤติกรรม การทำงานของบุคคลเหล่านั้น และจดบันทึกข้อมูลเป็นรายบุคคล ข้อมูลนี้จะมีค่าตรง วัดได้จากเห็นผู้ที่ทดสอบกำลังปฏิบัติงานจริง การเก็บบันทึกพฤติกรรมผู้เรียน เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน โดยการใช้มาตราประมาณค่า แบบบันทึกพฤติกรรมแบบตรวจสอบรายการ แผนภูมิการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ที่ใช้กันมากคือได้แก่มาตราประมาณค่า

5. หลักการในการสร้างเครื่องมือวัดผลด้านทักษะปฏิบัติกิจกรรม

ในการสร้างเครื่องมือวัดทักษะปฏิบัติ ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายถึงขั้นตอน การสร้างเครื่องมือวัดผลด้านทักษะปฏิบัติไว้ดังนี้ เช่น

สวัสดี ประทุมราช (2524, หน้า 24) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างแบบวัดผลงานทักษะปฏิบัติ ไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์งานเพื่อกำหนดขอบข่ายของงาน
2. กำหนดมิติและหัวข้อการปฏิบัติงาน
3. เขียนข้อกระทงที่แสดงพฤติกรรมตามหัวข้อที่กำหนด
4. วินิจฉัยความครอบคลุมและความเกี่ยวข้องโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขา
5. การแก้ไข ปรับปรุง เป็นแบบประเมินขั้นสุดท้าย
6. การกำหนดคะแนนของแบบประเมิน
7. การหาอำนาจจำแนกรายข้อ
8. การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ
9. การหาความเที่ยงตรงของผู้ประเมินผล
10. การหาความเที่ยงตรงของแบบประเมิน

เผียน ไชยศร (2529, หน้า 46-53) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นตอนการสร้างแบบวัดผลงานภาคปฏิบัติ ไว้ดังนี้

1. ระบุสาระสำคัญที่เป็นหลักวิชาและทักษะหลักในการทำงาน
2. กำหนดขั้นตอนหรือองค์ประกอบของการปฏิบัติงานที่วัด
3. ระบุรายการและกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนหรือองค์ประกอบ
4. ศึกษาและกำหนดตัวแปรที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานนั้นมีผลต่องานที่ได้รับ
5. ระบุและการปฏิบัติที่ใช้ในแต่ละองค์ประกอบ
6. เขียนรายการ
7. กำหนดเกณฑ์ในการตัดสิน
8. การให้น้ำหนัก
9. กำหนดน้ำหนักของแต่ละข้อรายการ (item) ของแต่ละขั้นตอนที่จำแนกเป็น

รายละเอียดในการปฏิบัติได้

10. การจัดรูปแบบเครื่องมือ จัดรวบรวมข้อมูลรายการต่างๆ ในแต่ละขั้นตอน เกณฑ์และน้ำหนัก หรือคะแนน เข้าหมวดหมู่ เรียงลำดับขั้นตอนที่ควรเป็น และสะดวกในการใช้

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (2529, หน้า 17-19) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติ ไว้ดังนี้

1. เลือกวิธีการต่างๆ ที่จะนำมาสร้างเป็นสถานการณ์หรืองานที่จะใช้แบบทดสอบวัสดุขั้นตอนในการทำงาน

2. วิเคราะห์ปฏิบัติการต่างๆ ที่เลือกไว้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเครื่องวัสดุ และขั้นตอนในการทำงาน

3. เลือกหรือกำหนดประเภทของงานสอดคล้อง เหมาะสมกับปฏิบัติงาน

4. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการทำงาน ตลอดจนเงื่อนไขของการทำงาน

5. กำหนดจุดมุ่งหมายและสิ่งที่ต้องการวัดในตัวแบบทดสอบ

6. เน้นจุดสำคัญเฉพาะที่ต้องการทดสอบโดยคำนึงถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ร่วมระหว่างงานในแบบทดสอบ ความเป็นปรนัย ความเชื่อมั่น และอำนาจจำแนกของงาน

7. สร้างแบบตรวจ สอบรายการ นำข้อสอบ ที่ได้จากขั้นที่ 6 มารวมเป็นแบบทดสอบวัดภาคปฏิบัติ โดยการสร้างแบบตรวจรายการประกอบการใช้แบบทดสอบ

8. เตรียมคำชี้แจงสำหรับผู้เข้าสอบ ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการสอนคำอธิบายที่ชัดเจน

9. เตรียมคำชี้แจงสำหรับผู้ดำเนินการสอบ

10. ทดลองและปรับปรุงแบบทดสอบโดยอาศัยข้อวิจารณ์จากคนอื่นที่เชี่ยวชาญในสาขานั้น หรือสนในระดับนั้น

การสร้างเครื่องมือวัดทักษะปฏิบัตินั้นผู้สอนจะต้องกำหนดสาระสำคัญและทำการวิเคราะห์การปฏิบัติต่างๆ เลือกประเภทของงาน ที่จะนำมาฝึกปฏิบัติ โดยจะกำหนดเป็นรูปแบบของการให้คะแนน และเกณฑ์การให้คะแนน กระบวนการตัดสินผลการวัดทักษะปฏิบัติงานโดยทั่วไปมีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดคุณลักษณะของการปฏิบัติงานที่จะนำมาให้คะแนน

2. รวมข้อมูลที่ได้จากการวัดผลจากงานที่ให้ทำแต่ละชิ้นเข้าด้วยกันแล้ว

3. กำหนดกรอบที่ต้องการอ้างอิงผลการตัดสิน

3.1 การเปรียบเทียบระดับความสามารถกับเพื่อนในกลุ่ม

3.2 การเปรียบเทียบระดับความสามารถกับเกณฑ์มาตรฐาน

3.3 การเปรียบเทียบระดับความสามารถพัฒนาการในตนเอง

จากที่กล่าวมาแล้วสามารถสรุปได้ว่า เครื่องมือวัดทักษะปฏิบัติแตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจกรรมที่ปฏิบัติมีหลายประการ การเลือกเครื่องมือวัดทักษะปฏิบัติควรจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับความต้องการในการวัดและประเมินผลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินทักษะปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตชนิดประมาณค่าตัวเลข (numerical rating scale) โดยมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัดการปฏิบัติงาน ได้แก่ การวางแผนการทำงาน การปฏิบัติงาน ด้านการใช้วัสดุอุปกรณ์ กระบวนการปฏิบัติงาน ด้านคุณภาพงาน และการนำเสนอผลงาน

ความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งความพึงพอใจเกิดขึ้นจากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจหรือความต้องการของผู้เรียนในแนวทางที่ผู้เรียนแต่ละคนพึงประสงค์ ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ ดังนี้

กิติมา ปรีดีติลก (2532, หน้า 321) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่างๆ และได้รับการตอบสนองต่อความต้องการนั้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 76) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวกที่เกิดจากการปฏิบัติงานและได้รับการตอบแทน คือ ผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญกำลังใจ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2539, หน้า 132) กล่าวถึงความหมายของความพึงพอใจ คือ พฤติกรรมที่สนองความต้องการของมนุษย์และเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

วรูม (Vroom, 1970, p.28) กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึง ทัศนคติในทางบวกแสดงถึงสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น ทัศนคติในทางลบจะแสดงให้เห็นสภาพความไม่พึงพอใจ

กู๊ด (Good, 1973, p. 320) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพคุณภาพหรือระดับความพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจต่างๆ และทัศนคติที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้นๆ

เฟรเดอริก (Frederick, 1981, p.83) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังกับผลประโยชน์ที่ได้รับ

จากความหมายของความพึงพอใจ ที่นักวิชาการกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบและมีความสุขของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้นความพึงพอใจต่อหลักสูตร จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจต่อหลักสูตร ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหา สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

มาสโลว์ได้ตั้งทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจูงใจ (Maslow's general theory) เป็นที่รู้จักและยอมรับกันแพร่หลาย ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์มีข้อสมมุติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ 3 ประการ ดังนี้ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2536, หน้า 111-118)

1. ทุกคนมีความต้องการและความต้องการนี้มีอยู่ตลอดเวลาและไม่มีที่สิ้นสุด
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่สิ่งจูงใจของพฤติกรรมอีกต่อไปความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม
3. ความต้องการของคนจะมีลักษณะเป็นลำดับต่ำไปหาสูงตามลำดับความสำคัญ กล่าวคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้ตอบสนอง มาสโลว์ได้สรุปลักษณะของการจูงใจไว้ว่า การจูงใจจะเป็นไปอย่างมีระเบียบ ลำดับขั้นของความต้องการหรือทฤษฎีของมาสโลว์จะมีลักษณะตามลำดับจากต่ำไปหาสูง 5 ขั้น ดังนี้

3.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (physiological need) ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน ความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายยังไม่ได้มีการสนองเลยในด้านนี้ โดยปกติแล้วองค์กรทุกแห่งจะตอบสนองความต้องการของแต่ละคน ด้วยวิธีทางอ้อมคือการจ่ายเงินค่าจ้าง

3.2 ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง (security of safety needs) ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้วมนุษย์จะมีความต้องการในขั้นที่สูงต่อไป คือความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคงต่างๆ ความต้องการความปลอดภัยจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับการดำรงชีพ เช่น ความมั่นคงในหน้าที่การงาน สถานะทางสังคม

3.3 ความต้องการทางด้านสังคม (social or belongingness needs) ภายหลังจากคนที่ได้รับการตอบสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้วก็就会有ความต้องการสูงขึ้น คือความต้องการทางด้านสังคมจะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน ความต้องการทางด้านนี้จะเป็นความต้องการอยู่ร่วมกันและได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น และความรู้สึกว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมอยู่เสมอ

3.4 ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นในสังคม (esteem or status needs) ความต้องการขั้นต่อมาเป็นความต้องการที่ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้ คือ ความมั่นใจตนเองในเรื่องความสามารถ ความรู้และความสำคัญของตนเองรวมทั้งความต้องการที่จะมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นหรืออยากให้คนอื่นยกย่องสรรเสริญในความรับผิดชอบในหน้าที่ การงาน

3.5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (self-actualization or self-realization) ลำดับความต้องการสูงสุดของมนุษย์ก็คือ ความต้องการที่จะสำเร็จในชีวิตตามความนึกคิดหรือความคาดหวัง ทะเยอทะยานใฝ่ฝัน ในขั้นนี้จะเกิดขึ้นและมักเป็นความต้องการที่เป็นอิสระเฉพาะแต่ละคนซึ่งต่างก็มีความนึกคิดใฝ่ฝันที่อยากประสบความสำเร็จในสิ่งอันสูงส่งในทัศนะของตนเอง

จากการศึกษาแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า มนุษย์จะมีความพึงพอใจในสิ่งที่ปฏิบัติแล้วประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายและสนองต่อความต้องการของตนเอง กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เรียนเช่นกัน

3. ลักษณะของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจในการบริการซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินงานบริการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งลักษณะทั่วไป มีดังนี้

1. ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางอารมณ์ และความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การตอบสนองความต้องการ ส่วนบุคคลด้วยการโต้ตอบกับบุคคลอื่นและสิ่งต่างๆ ซึ่งในชีวิตประจำวันจะทำให้แต่ละคนมีประสบการณ์ การรับรู้ เรียนรู้ สิ่งที่จะได้รับตอบสนองแตกต่างกันไป ในสถานการณ์การบริการก็เป็นเช่นเดียวกัน บุคคลรับรู้หลายสิ่งหลายอย่างเกี่ยวกับการบริการ ไม่ว่าจะเป็นประเภทของการบริการ หรือคุณภาพของการบริการ ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับจากการสัมผัสบริการต่างๆ หากเป็นไปตามความต้องการของผู้รับบริการ โดยสามารถทำให้ผู้รับบริการได้รับสิ่งที่คาดหวังก็ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีและพึงพอใจ

2. ความพึงพอใจเกิดจากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริงในสถานการณ์บริการ ก่อนที่ประชาชนจะมาใช้บริการใดก็ตามมักจะมีมาตรฐานของการบริการนั้นไว้ในใจอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งจะมีแหล่งอ้างอิงมาจากคุณค่า หรือเจตคติที่ยึดถือต่อการบริการ ประสบการณ์ดั้งเดิมที่เคยใช้บริการ การบอกรับของผู้อื่น การรับทราบข้อมูลการรับประกันบริการจากการโฆษณา การให้คำมั่นสัญญา ของผู้ให้บริการเหล่านี้ ที่จะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ผู้รับบริการใช้เปรียบเทียบกับบริการที่ได้รับ ในวงจรของการให้บริการตลอดในระยะเวลาของความเป็นจริงสิ่งที่ผู้บริการได้รับรู้ เกี่ยวกับการบริการก่อนที่จะได้รับบริการหรือคาดหวังในสิ่งที่คาดว่าจะได้รับนี้มีอิทธิพลต่อช่วงเวลาการเผชิญความจริงหรือการพบปะระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการเป็นอย่างมาก เพราะผู้รับบริการจะประเมินและเปรียบเทียบในสิ่งที่ได้รับจริง ในกระบวนการบริการที่เกิดขึ้นกับสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ หากสิ่งที่ได้รับเป็นตามความคาดหวังถือเป็นการยืนยันที่ถูกต้องกับความคาดหวังที่มี ผู้รับบริการย่อมเกิดความพึงพอใจต่อการบริการดังกล่าว ทั้งนี้ช่วงความแตกต่างที่เกิดขึ้นจะชี้ให้เห็นระดับความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจมากน้อยก็ตาม ถ้าข้อยืนยันเบี่ยงเบนไปในทางบวกแสดงถึงความพึงพอใจ ถ้าไปในทางลบแสดงถึงความไม่พึงพอใจ

จากลักษณะของความพึงพอใจดังกล่าวสรุปได้ว่า ความพึงพอใจมีอยู่ 2 ลักษณะ คือความพึงพอใจที่เกิดจากอารมณ์ในขณะที่เข้ารับบริการ และความพึงพอใจที่เกิดจากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริงในสถานการณ์บริการ

4. การวัดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ เป็นทัศนคติในทางบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การที่จะวัดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของบุคคล จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเครื่องมือที่ช่วยในการวัดความพึงพอใจ ซึ่งนักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงการวัดความพึงพอใจไว้ พอสรุปได้ดังนี้

โยธิน ศันสนยุท (2530, หน้า 66) กล่าวว่าเครื่องมือการวัดความพึงพอใจของบุคคลวิธีที่ง่ายที่สุดคือการใช้แบบสอบถาม ที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งประกอบด้วยชุดคำถาม และมีตัวเลือก 5 ตัว คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และสามารถนำคะแนน มาวิเคราะห์ได้ว่ามีความพึงพอใจด้านใดสูง และด้านใดต่ำโดยใช้วิธีทางสถิติ

ถวิล ธาราโกชน (2536, หน้า 77) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดความพึงพอใจเป็นการวัดความรู้สึกหรือการวัดทัศนคตินั้นจะวัดออกมาในลักษณะของทิศทาง (direction) ซึ่งมีอยู่ 2 ทิศทาง คือ ทางบวกหรือทางลบ และการวัดในลักษณะปริมาณ (magnitude) ซึ่งเป็นความเข้มข้น ความรุนแรง หรือระดับทัศนคติไปในทิศทางที่พึงประสงค์ หรือไม่พึงประสงค์นั่นเอง ซึ่งวิธีวัดมีอยู่หลายวิธี เช่น การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้แบบสอบถาม เป็นการใช้แบบสอบถามที่มีคำอธิบายไว้อย่างเรียบร้อย เพื่อให้ทุกคนตอบออกมาเป็นแบบแผนเดียวกัน วิธีนี้เป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุดในการวัดความพึงพอใจ มาตราวัดที่นิยมและใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงความพอใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดอย่างใดอย่างหนึ่ง มีระดับความรู้สึก 5 ระดับ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่งซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงได้

3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจ โดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูด กิริยาท่าทาง วิธีนี้จะต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และการสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

ภณิดา ชัยปัญญา (2541, หน้า 38) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดความพึงพอใจนั้นสามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถาม เพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพอใจในด้านต่าง ๆ

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจทางตรง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะได้ข้อมูลที่เป็นจริง

3. การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจโดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กิริยา ท่าทางวิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

นิธิตา คงสวัสดิ์ (2544, หน้า 11) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึงผลของความสนใจเอาใจใส่ในเรื่องนั้น ๆ ความรู้สึกในทางที่ดีมีความสุข มีความชอบ มีความพอใจของบุคคลที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานหรือการเรียน ซึ่งความรู้สึกมีแรงจูงใจของเขาเหล่านั้นได้รับการตอบสนองทำให้การปฏิบัติงานหรือการเรียนเกิดความรู้สึกตั้งใจและสามารถปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปกเกศ ชนะโยธา (2551, หน้า 68) กล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวกับพื้นฐานความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์ว่าหากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้รับการตอบสนองก็จะทำให้เขาเกิดความพึงพอใจซึ่งมาสโลว์ได้แบ่งความต้องการพื้นฐานออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. ความต้องการทางร่างกาย
2. ความต้องการความปลอดภัย
3. ความต้องการทางสังคม
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากสังคม
5. ความต้องการสมหวังในชีวิต

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ที่เกิดขึ้นของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยการแสดงออกต่อสิ่งนั้นๆ ด้วยความกระตือรือร้น เอาใจใส่ มุ่งมั่นในการทำงานมีความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสังเกตได้จากการแสดงออกของแต่ละบุคคล ในการพัฒนาหลักสูตร จึงมองเห็นความสำคัญและคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความรู้สึกพอใจ ชอบใจ ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนหลังจากการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรื่อง การทำอิฐบล็อกตัวหนอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการประเมินจากระดับคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งกำหนดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ยุภาพร สารจันทร์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการย้อมสีผ้าไหมแพรวาด้วยวัสดุธรรมชาติด้วยวัสดุธรรมชาติกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กรณีศึกษา:โรงเรียนเนินยางประชาสามัคคี จังหวัด

ภาพสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการย้อมสีผ้าไหมแพรวา ด้วยวัสดุธรรมชาติ พบว่าหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีค่า P.M. โดยเฉลี่ยเท่ากับ 11.78 และทุกหลักสูตรมีค่า P.M. ตั้งแต่ 10 ขึ้นไป ถือว่าเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพสูง ผลการพัฒนาความสามารถด้านการปฏิบัติงานของนักเรียน พบว่า ผลการประเมินความสามารถด้านการปฏิบัติงานของนักเรียนครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 4 มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดี สูงกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนผ่านการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการย้อมสีผ้าไหมแพรวาด้วยวัสดุธรรมชาติ ร้อยละ 87.50 ของนักเรียนทั้งหมดมีคะแนนสูงกว่า ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม ผลการศึกษาคำคิดเห็นของครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้รู้ในท้องถิ่นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ควรเปิดโอกาสให้โรงเรียน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องการให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระอื่น ๆ ด้วยโดยเรียนเรื่องใกล้ตัวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ของตนมากกว่าเรื่องไกลตัว รวมถึงให้เน้นการฝึกปฏิบัติมากกว่าให้จดจำ

ดวงจันทร์ ประเสริฐอาษา (2550, หน้า 170) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตร โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการเลี้ยงจิ้งหรีด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง การเลี้ยงจิ้งหรีดโดยการประเมินคุณค่าหลักสูตรแบบปุยซองค์ (Puissance Measure : P.M.) ซึ่งครอบคลุมการประเมิน 3 ด้าน คือ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ปรากฏว่าได้หลักสูตรที่มีค่า P.M. เท่ากับ 16.09 ซึ่งสูงกว่า 10 สรุปตามเกณฑ์การประเมินได้ว่า หลักสูตรมีคุณค่าสูง 2) ผลการประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการเลี้ยงจิ้งหรีด กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 87.82/85.08 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) ผลการประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการเลี้ยงจิ้งหรีด มีค่าดัชนีประสิทธิผลจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 74.36 คิดเป็นร้อยละ 74.36 4) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง การเลี้ยงจิ้งหรีด อยู่ในระดับ พึงพอใจมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า ด้านเนื้อผู้เรียนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.64 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความพึงพอใจมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนมีความพึงพอใจมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.73 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60 ด้านการวัดและประเมินผลมีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.84 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.40 5) ผล

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการเลี้ยงจิ้งหรีด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีความรู้ในการเลี้ยงจิ้งหรีด นักเรียนทราบแนวทางในการประกอบอาชีพสุจริตการดำรงชีวิตในปัจจุบัน รวมทั้งมีความสามารถในการนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์นักเรียนมีกระบวนการทำงานที่ดี นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนมีความภาคภูมิใจในผลงานที่ได้ปรากฏต่อสาธารณชน 6.) ผลการประเมินเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง การเลี้ยงจิ้งหรีดอยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55

พงษ์พิธ แสนมีนา (2552, บทคัดย่อ) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำชาใบหม่อน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำชาใบหม่อน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 86.05/85.11 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำชาใบหม่อน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ไพโรจน์ คำเอี่ยม (2552, บทคัดย่อ) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง พืชสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง พืชสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสอดคล้องกับความสนใจและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น 2) หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง พืชสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 90.05/90.25 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง พืชสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อัญชลี มากระจัน (2552, หน้า 138-140) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น รายวิชาทำปัดเมืองอุทอง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับทำปัดเมืองอุทอง ได้แก่ เรื่อง ทำปัดเมืองอุทอง ร่องรอย แหล่งโบราณคดี ตามรอยแผนที่แหล่งโบราณคดี และกลวิธีร้อยเรียงทำปัด ซึ่งมีความถูกต้อง ใช้เป็นข้อมูลด้านเนื้อหาในการศึกษาค้นคว้าได้ 2) หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น รายวิชาทำปัดเมืองอุทอง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น รายวิชาทำปัดเมืองอุทอง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนโดยใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

รายวิชาทำปัดเมืองอุทอง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

พรทิพย์ หุ่นสะดี (2553, บทคัดย่อ) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้อำเภอสตึก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้อำเภอสตึก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้อำเภอสตึก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) เจตคติของนักเรียนที่มีต่ออำเภอสตึกหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้อำเภอสตึก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. งานวิจัยต่างประเทศ

โรบินสัน (Robinson, 1992, p.746) ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและการพัฒนาชุมชน พบว่า ในการจัดการศึกษาเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ประชาชนท้องถิ่นหรือประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อที่จะแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างเหมาะสม

คันชา (Cuncha, 1997, p.2884) มีความเห็นว่าการศึกษาระบบการพัฒนาหลักสูตรโภชนาการศึกษามีจุดประสงค์เพื่อศึกษาระบบการพัฒนาหลักสูตร โดยให้บุคคลในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร พบว่าการให้ชุมชนมีอำนาจ ในการกำหนดนโยบาย กระบวนการและการวางแผนทำให้ส่งเสริมการปฏิบัติงานร่วมกันของประชาชนสามารถพัฒนาแนวทางสู่ความสำเร็จและทำให้ประชาชนมีความเสียสละมอบเครื่องมือที่ส่งเสริมหลักสูตร พร้อมทั้งทำให้ประชาชนและผู้มีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตร สามารถออกแบบหลักสูตรร่วมกันได้

กาดิส (Gadis, 1998, p.3052-A) ได้ทำการศึกษาโครงการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีส่วนร่วมในวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรคณิตศาสตร์ ประกอบไปด้วยลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่ม ได้แก่ มาตรฐานและระเบียบในกระบวนการเรียนการสอน 2) การนำโจทย์ปัญหาและตัวอย่าง ได้แก่ โจทย์ปัญหาตัวอย่างและการแก้โจทย์ปัญหาการประสานหลักคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน

ซารังกาปาณี (Sarangapani, 2003) ได้เสนอบทความเรื่อง การทำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการศึกษาในอินเดียปัจจุบันนั้นปรากฏว่า โรงเรียน สังคม และนักเรียนปัจจุบันให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาชาวบ้านน้อย ก่อให้เกิดความเลื่อมล้ำ และความรู้สึกของการแบ่งแยกชนชั้นในสังคม เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยจะเป็นที่พึงพอใจระหว่างบ้านกับโรงเรียน นักเรียนมีความรู้สึกห่างเหิน พ่อแม่ บ้าน และสังคมในเผ่าของตนเองมากยิ่งขึ้น รัฐบาลอินเดียได้พยายามจัดการให้มีการประสานความรู้สึกแบ่งแยก โดยพยายามเชื่อมโยง

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับโลกที่บ้านของนักเรียนให้มากขึ้น โดยจัดให้มีการบรรจุเรื่องราวด้านวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านเข้าไปในหลักสูตร เช่นการเล่นเกมตามประเพณี เรื่องตลก ปริศนา นิทาน เพลง และการเต้นรำ เป็นต้น ในประเทศอินเดียมีหลายสิ่งหลายอย่างที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น เรื่องเกี่ยวกับการศึกษาด้านวิทยา และด้านปรัชญา (theological and philosophical studies)ตลอดจนความรู้เรื่องศิลปะการแสดง ศิลปหัตถกรรม โหราศาสตร์ เป็นต้น

เบนเนท (Bennett, 2008, abstract) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูอาจารย์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมากยิ่งขึ้นในด้านการเสนอแนวความคิด มีการนำผลการวิจัย และผลงานทางการศึกษามาใช้ อย่างแพร่หลาย ปี 1915–1940 เริ่มจากการสร้างหลักสูตรมีการใช้อุปกรณ์การสอนมากขึ้น และยังได้เสนอการพัฒนาการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย สร้างวิสัยทัศน์โดยให้ครูอาจารย์ได้ศึกษาในหลักสูตรทำวิจัย และมีการคัดเลือกตัวแทนครูอาจารย์ที่มีแนวความคิดไปปฏิบัติจริง มีการสนับสนุน เช่น ขยายเวลาการให้การช่วยเหลือที่ชัดเจน จัดหาแหล่งสร้างความเป็นมืออาชีพ โดยจัดให้มีที่ปรึกษาและมีการจัดตั้งองค์กรสมาชิกโครงการ

เทอร์เซีย (Terzian, 2010, abstract) ได้ศึกษา เรื่อง การปฏิรูปหลักสูตรโดยการปรับบริบทของหลักสูตรระดับท้องถิ่นและระดับโลกให้มีความสมดุลในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอาร์มีเนีย ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการของอาร์มีเนีย ธนาคารโลก สถาบันกองทุนเปิดเพื่อสังคมของอาร์มีเนีย ครูและผู้บริหารโรงเรียนมัธยม เมื่อได้จัดการศึกษาตามโครงสร้างของกรอบความคิดเกี่ยวกับความเป็นชนชาติและความเป็นไปของโลกของยุคโลกาภิวัตน์ในช่วงระหว่างปี 1991 ถึงปัจจุบัน ซึ่งทุกกลุ่มที่ได้ทำการศึกษานั้นต่างมีบทบาทหลักในการพัฒนาและการนำหลักสูตรระดับชาติและมาตรฐานของรัฐไปใช้ในระบบการศึกษาในระดับมัธยมของอาร์มีเนีย โดยใช้วิธีการวิจัยทางสังคมในการวิเคราะห์และสำรวจเชิงลึกการปฏิรูปหลักสูตรทั้งในระดับนโยบายและการนำหลักสูตรไปใช้โดยการสัมภาษณ์แบบพหุคูณที่ประกอบด้วยกรอบการอภิปรายด้านนโยบายของเจ้าหน้าที่จำนวนมากจากกระทรวงการศึกษาและวิทยาศาสตร์ ผู้อำนวยการด้านการศึกษาจากธนาคารโลก และจากสถาบันกองทุนเปิดเพื่อสังคมของอาร์มีเนีย ร่วมกับการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารโรงเรียนในอาร์มีเนีย เพื่อนำเสนอภาพที่น่าเชื่อถือของการสร้างนโยบายด้านการศึกษาที่เป็นประชาธิปไตยในอาร์มีเนียในยุคปัจจุบัน ผลจากการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งในระดับท้องถิ่นและผู้นำระดับนานาชาติที่มีความสำคัญต่อช่วงของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง วัฒนธรรมและการศึกษาทำให้เห็นองค์ประกอบที่มีความจำเป็นต่อความเข้าใจถึงบทบาทของการศึกษาในปัจจุบันของอาร์มีเนีย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร ให้ประสบผลสำเร็จนั้นควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

โดยครูจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝนและปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเทคโนโลยี ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝัง และพัฒนาให้มีคุณภาพ และคุณธรรม การเรียนรู้จากการทำงานและการแก้ปัญหาสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวานี วรศักดิ์ (2543, บทคัดย่อ) พบว่า หลักสูตรท้องถิ่น เหมาะสมกับผู้เรียนสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและแบบ วัตถุประสงค์มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์อันจะส่งผลให้แก่ผู้เรียน มีความรัก เกิดความหวงแหน และมีความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น พร้อมทั้งจะพัฒนาศักยภาพ ของตนเองชุมชนให้ก้าวหน้าไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน สมาชิกในชุมชนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางหลากหลายและต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการของตนเองจะมีผลทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนให้เป็นคนที่มีความรู้ดีมีความเก่งในการทำงานและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร